

ВИТАМЕ ДЕЛЕГАТИВ ЧЕТВЕРТОГО З'ЇЗДУ ОЛ

ВАТРА

ISSN 1232-2776

"Ту мене мати породила,
солодким молоком кормила,
ту хочу жити, умирати,
де жили мій отець і мати".

Рік IX, № 4(31) жовтень 2000 р. Видання Об'єднання лемків, Горлиці

Читайте у „ВАТРИ”

До 2000 ліття християнства	4
Міжнародна конференція	6
Засідання Президії СФУЛО	8
Вітасмо Ювілярів	9
Вистава дисанок	15
Наша нещасна лем. доля	16
Тилич	20
Лемківська хроніка	22

Іван Головчак

НА ТЕРЕНІ РИБНОГО

Як приїду я над Рибне,
Кину зором по просторах...
Тут таке мені все рідне,
Наче в Тиличі у горах.
Тут смереки і ялички,
Там берізки і дубочки,
І такий же плин водички,
Освіжа поля й горбочки.
Тут такі же трави й квіти,
І пасуться там козулі,
І пташки так трелять літу...
У лісах кують зозулі.
Глянеш в червні у зрубочки -
Скризь суниці рум'яненкі,
На гиях карі очка -
То чарниці солоденькі.
Так на Сиглі косять трави,
Як у Тиличі на Сиглі.
Й так худобу на отави,
Гонят в літа дні достиглі.
Зайдеш у гуцак смерічок -
Серце радують грибочки.
А ще золото лисичок
Сяє в очі з під дубочків.
Ступиш у малинник в липні -
Жевріють плоди малини,
А на липах бджилки липнуть,
Носять нектар цілі днини.
Гріють серпні з неба глиби
І чарують врожайями,
А ще пахнуть свіжим хлібом
Над чарівними ланами.
Як мені тут все рідненьке,
Наче в Тиличі у горах,
Бо ж оно таке близеньке
І у людях непокозра ...
Повернулися з вигнання.
Та й хатинки збудували
І дітей з них від кохання,
Вже у світ повипускали.
Орють ниви, засівають ...
Хліб збирають золотистий,
Волі днини прославляють
Й рідний край свій сонцевмісний.

серпень 1993 р.

ОЛ В ОСТАТНІХ ТРЬОХ РОКАХ

Минуло 3 роки діяня Головної управи Об'єднання лемків, третьої каденції. Третій з'їзд ОЛ одбився 18 жовтня 1997 р. в Горлицях, в котрим зобралися делегати, скорше вибрані в гуртках. Било то форум, в яким переважали молоді діяче. Радили мудро і, до головних органів організації вибрали люди, головні з терену Лемківщини а не з вигнання. Такий склад керівництва ОЛ гварантував справнійше його діяня.

Президія ГУ ОЛ складалася з місцевих діячів; головню Горлиц – трьох членів, Білянка, Ганчова, Лося і Ждиня по єдним члені, што сталося надійом оперативного діяня, але на жаль не вшитки члени Президії активно працювали а декотри думали, же вистарчит бити гоноровим членом. З той причини основна праця Президії спочивала переважно на голові ОЛ А. Маслея і його заступника Ш. Гладика, то й не все задумане можна було зробити, бо нестарчало їм часу. Велику поміч отримували від Василя Шлянти, члена ГУ ОЛ, колишнього голови ОЛ. Тота трійка барз дуже праці вложила в стараня о зворот майна, заграбованого акцієм "Вісла".

Штефан Гладик і Василь Шлянта опрацювали правну експертизу для адміністраційних старань о зворот перенятого на власніст держави, майна залишеного виселенцями. Тоту експертизу провіряли правники держадміністрації і послі Сейму РП. Єй тіж схвалив знаний науковец проф. права Губерт Іздебські. Она біла друкувана в "Ватрі" № 4(27) 1999 р.

Коли посмотримєся на тот минулий окрес часу праці керівництва ОЛ,

напевно ствердимо, же мало оно дуже роботи а головні в веденню неустанних старань о направлення людям кривд, заданих в наслідок акції "Вісла". Вшитко о їх праці можна довідатися з лемківской хроніки, друкуваної систематично в "Нашим слові" і "Ватрі".

Зараз по Ш. з'їзді вислано писма до найвищих законодавчих і виконавчих органів влади Польши.

В протязі цілої минулої каденції А. Маслей, Ш. Гладик і В. Шлянта систематично стрічалися з урядниками в центральних інституціях в Варшаві і обговорювали важни для нас, на гнеска й заран, справи. Добилися навет того, же Штефан Гладик бере участ каждоразово в штомісячних засіданнях Сеймової комісії до справ реприватизації. Першій раз його запросили до Сейму РП – 15.12.1999 року. В тій комісії є більшост противників одданю лісів їх іпотетичним власникам а безправно їм забраних. Посел Сейму РП п. Пенк вивовівся, же як треба буде, то покличе "Баталіони" проти оборони лісів і не допустит до їх одданя лемкам.

ОЛ було співорганізатором 22 мая 2000 р. Першого ревіндикаційного конгресу в Варшаві, в яким брали участ представники з 13 організацій, котри творят ОПОР (Загальнопольське порозумління ревіндикаційних організацій). ОЛ представляли; Александер Маслей, Штефан Гладик, Богдан Салей, Петро Чухта, Василь Шлянта, Анна Мадзелян, Стефан Кащак, Василь Малецкий, Осиф Дзвінчик, Анатоль Шлянта, Андрий Долиньскі, Александер Олесневич, Іван Гутиряк.

ОЛ постійно старалося о привернення Никифорови його метрикального родовету. Одбилося юж 5 судових розправ а справа не закінчилася, бо Дирекція Окружного музею в Новим Санчи, має адвоката, котрій видумує всяки небиліци аби справу передовжувати.

Керівництво ОЛ рішучо реагувало на руйнування пам'яток нашої давнини. Коли Рільнична агенція скарбу держави попродала лемківски землі, разом з цмунтерями, зорганізувано 26.04.2000 р. в Уряді Гміни Устя, зустріч, в який брали участ: Юзеф Радзік – вїт гміни, представники Агенції з Жешова – Юзеф Міхалік і з Ополя – Мечислав Щелецкі та представники ОЛ; Александер Маслей, Штефан Гладик, Василь Шлянта і Петро Шафран. Обговорено справу продажі цмунтерів в Чертіжним, Фльоринці, Яшкові, Вишовадці, Липні, Чорним, Вишнім Регетові. Агенція зобов'язалася стримати продаж землі на тим терені до часу вияснення справи. Постановлено препровадити інвентаризацію давних лемківских цмунтерів. До той праці покликано тристоронну комісію в складі: Уряд Гміни Устя, Агенція скарбу держави і Об'єднання лемків.

Незадовго по тій дост розголошений події, в прасі, радію і телевізії, ОЛ рішуче задіяло проти розобраня нашої каплички, поставленої на переломі XIX і XX столітя в Ганчові. В тій справі одбилася льокальна візія, в який брали участ представники; Речника громадянских прав, Охорони пам'яток, Будовельного надзору, Об'єднання лемків і селян Ганчови. Дуже про тоту подію писали в; „Gazeta Krakowska” № 146, – 24-25.06.2000, „Tygodnik Gorlicki” № 22, 7.07.2000, „Wiadomości Kai” № 24, – 8.06.2000, „Polityka” № 22, „Gazeta Wyborcza” № 144, – 21-22.06.2000, „Gazeta Gorlicka” № 7 (lipiec 2000), „Przewodnik Katolicki” № 31, – 30.07 і № 33, – 13.08.2000, „Tygodnik Rolników” № 29, – 16.07.2000.

Президія ГУ ОЛ співпрацювала з ріжними установами. Завдяки тому від 27.11.1998 до 18.04.1999 р. зорганізувала штомісячни виклади в Криниці, Горлицях, Бічу і Ганчові п.н. "Спітканя з Лемківщином" для вчителів, учнів середніх шкіл,

працівників музеїв, бібліотек і вшитких заінтересуваних, штоби могли довідатися дашто більше о лемках і Лемківщині. Реферати голосили професори Університетів. Тоти зустрічі провадив Богдан Салей – член Президії ГУ ОЛ.

Барз дуже праці керівництво ОЛ вкладало в організацію лемківских ватр в Ждині. Штороку штоси поліпшується на ватряним полі і оно кожного року виглядат краще. В тим 2000 році, витрати на організацію XVIII. Ватри перебільшено двократно а то з причини завалія сцени в часі зимової бурі і треба було на-скоро робити провізорку сцени, але вже з трвалом конструкційом.

Мимо той перешкоди, свято лемківской культури в Ждині проходило 21-23 липня справно. Трохи перешкодила в суботу пополудньова дуже велика буря, але не розогнала глядачів, як в 1985 р. в Ганчові.

По "Ватрі '2000", як ніколи, польска преса писала дуже мало, подібно було з телепередачами. Знашлися противники нашого свята, што іщи перед його розпочптьом, давали свої вивовіді до газет, як п. Олена Дуць - Файфер: "Gazeta Krakowska" 15-16 lipca 2000 r. "Ł jak Łemkowie"; "(...) Gdy opowiadam pani doktor (Helena Duć-Fajfer (п.ш.) o Zjednoczeniu Łemków z Gorlic – macha zniechęcona ręką. – Oni tylko potrafia duzo hałasować wokół siebie robić – krytykuje - A nic nie robią dla odrodzenia narodowego. To nasze Stowarzyszenie robi konkretną robotę, jak ta oto konferencja w Krynicy. Pani doktor, podobnie jak inni osoby z tej sali nie wybiera się na Łemkowską Watrę do Zdyni, gdyż nie odpowiadają im flagi ukraińskie i książki o herosach UPA. Ten odłam Łemków, którego elita zebrała się w krynickiej "Krystynce" ma swoją Watrę koło Legnicy (...)".

Штоби зробити більше замішаня, п. Станіслав Скушипек з АІГ в Кракові, написав провокаційне писмо до маршалка Сейму РП Мацея Плажинького о антипольских діях на ждинській ватрі, в яким ствердив, што керівник музичного гурту з Калуша (України), витаючи ватрянив, сказав; "вітаємо вас на нашій українській землі" - ("Краківска газета" і "Дзеннік польскі" з 25.08.2000 р.). З того приводу повітовий староста А. Вельц скликав нараду; представників лемківских організацій, Малопольского вое. уряду, Горлицкого староства, Міського уряду Горлиці і вїтїв наоколичних гмін. На ті нараді наши іншодумці зо Стоварішнїя лемків, помагали тим, што хочут за всяку ціну знищити ватри в Ждині. О тим, часто густо споминают: (...) "Ватру переняли Українці і нам остав лем Михалів. Коли (і ци) воскресне наша Ватра в Горах? На Ждїньській Ватрі іщи ем не был і не выберам ся там, покля не буде зас лемківска! (...)” – "Бесіда", № - 4/00, ст. – 12.

В тим вшитким сповнятсья польске гасло; "Puścić Rusina na Rusina". А кому тото потрібне? Не нам, а нашим ворогам!

Подібна справа є з навчаньом діти української мови. Чи нам треба в школах заміняти українську мову на "язик лемківскі"? як стараються робити, тоти, што організували курс для вчителів "язика лемківского" в Криниці і хваляться всяди, же випродукували в протязі трьох днів, 27 спеціалістів того предмету, між якими є й священники, як інформує Краківску газету (15-16.07.2000), Моніка Воргач – жінка православного священника з Лігниці.

Минулого року захотілося їм заміняти українську мову на "язик лемківскі" в початкових школах: Лосю, Гладішові, Ждині, Білянці. В Лосю завдяки становчій поставі родичів, не дійшло до такої заміни і діти дальше вчатсья літературної української мови. В Гладішові, Ждині і Білянці впроваджено, взамін української мови – "язик лемківскі", в чим допомогли

православни отці; Андрій Квока і Артур Бараньчук, які в тих селах сталися вчителями того предмету.

На мою думку діти од родичів маюч навчитися рідної говірки а в школі треба їх вчити літературної мови, а то й з той причини, што говірка в кождим реїоні є інша і не можна приймувати для цілої Лемківщини бесіду з околици Криницьї, а не брати під увагу Команчи чи Санока.

В минаючій каденції Президія ГУ ОЛ займувалася тима більше важними справами, які показуют організацію на зовні, а менше уваги звертала на внутрішні, льокальні потреби і проблеми. З того поводу декотри справи занедбано.

Хотівби я підказати нововибраний Головний управі Об'єднання лемків, штоби більшу увагу звертала на внутрішнє зміцнення організації, про докладну евіденцію діяня. Бо она буде свідчити про працю ОЛ і становити історичний документ діяня організації.

Черговий редактор

Фото з Ватри '2000

ПРИВІТАННЯ

На день розпочаття одного з найбільших регіональних свят, організованого Об'єднанням лемків у Польщі XVIII–тої “Лемківської Ватри” в Ждині, 21-23 липня 2000р. шлю найсердечніші вітання та поздоровлення від себе і також від всього українського населення, в цьому числі і виселених лемків, що поселені в сучасному гіжицькому повіті (це колишні Гіжицький, Голдапський та Венгожевський, що на Вармії і Мазурах) об'єднаних в гуртку ОУП, як і тих, що не є членами з причини сильного розпорощення по далеких селах нашого терену.

Бажасмо всім учасникам цього Великого Свята доброго здоров'я, погоди душі та гарної сонячної погоди, щоб якнайкраще прожити і весело провести весь святковий час на рідній Бескидській лемківській землі. Ваше свято – це наше свято, ми є завжди з Вами і радіємо разом з Вами вашими успіхами. Член Головної управи ОЛ, членам Організаційного комітету та всім, що більшою чи меншою мірою доклали зусиль в організаційних працях. Бажасмо, передусім, зрозумілості в поборюванні різних організаційних труднощів та народної єдності, бо Лемківщина, як і лемки були, є і надалі залишаться одним неподільним народом, без різниці чи є греко-католики, чи православного віросповідання. Лемки є одні, без різниці чи себе називають лемками, русинами чи руснаками, але треба пам'ятати, що від перших початків існування Київської Русі були й жили в одній державі і були одним неподільним народом Русі – України. Отже, прямуймо дорогою до єдності, бо в єдності будемо сильні та переможемо найбільші перешкоди у народному житті. Нехай нам і вам помагає Господь Бог, бо без його допомоги ми безрадні.

НЕХАЙ ЩАСТИТЬ ВАМ УСІМ У ЖИТТІ І БОГ ПОМАГАЄ!

Якнайкращих успіхів на нині і далеке завтра.

За правління Відділу ОУЛ
Іван Павлик

В часі “Ватри '1999” – з ліва на право стоять: Андрій Тавнаш (підприємець, спонсор Львівської Лемковини), Ігор Дуда (секретар КК СФУЛО), Петро Васуля (староств Ватри '1999), Іван Філь (член Президії СФУЛО), Михайло Шпак (голова обл. товариства Лемківщина у Львоаі), Степан Криницький (голова обл. Товариства Лемківщина в Івано-Франківську), Юліан Френчко (голова КК СФУЛО), Петришак (Івано-Франківськ).

Фото: Івана Філя

Степан Семенюк
Продовження

ДО 2000-ЛІТТЯ ХРИСТІЯНСТВА ГОЛГОФА Української Церкви “ПРАВДА ВИЗВОЛИТЬ ВАС”

Ще з більшою гостротою ставлять це питання в 1717 році польські єзуїти в депутації на Сейм в Городні, вимагаючи одночасно ліквідації українського шкільництва. І тут та сама причина: русини хоча прийняли Унію, то залишаються русинами. Яскраво показано цим чого сподівались від “єдності” церковної польської можновладці і костел. Зрештою, кс. П.Скарга відкрито заявляє в час унійних діалогів: “Чия територія, того релігія”(4).

В той час, XVII ст. московський цар Михайл Фйодоровіч (перший з роду романових) і його батько патріарх Філарет наказують православну українську церковну літературу “собираєт и на огне жечь, чтобы этой ереси в міре не было”. Чи це не пригадає аналогії з судом над св. Фіолом 1492 року в Кракові, хоч тут виступили православні, а там латинники? Але ... наступний цар московський Олексій Федорович і патріарх Нікон, зрозумівши, що українське богослов'я і церковні обряди стоять вище від московських, наказують у всіх російських церквах співати за “київським напевом”, хреститися трьома пальцями, замість двома, які досі було в Московщині... (це і дало початок тзв. “Великого розколу”). Але знов оте – але. Патріарх Нікон надає собі сам титул “Патріарх Московський і вся Великої, Малої і Белой Русі”, хоча тоді, ще Митрополія Київська і всієї Русі, канонічно підлягала Вселенському патріархові в Константинополі. І світ православний мовчав! Був це крок до загарбання Київської Митрополії, бо вже 1686 році купить в турецького візира і Вселенського патріарха Діонісія нашу митрополію і властиво зліквідує її.

1689 року московський патріарх Андріян наказує спалити книгу українського православного богослова Дмитра Туптала “Чить Мінеї” (Місячні читання). Це сталося триста років перед Гітлером і Леніном! Того ж року московський патріарх підпорядковує собі, без відома київського митрополита, Київ – Печерську Лавру, твердиню українського духовного життя.

Вісімнадцяте століття, зокрема, трагічне для української

церкви. Росія вводить цензуру на церковні видання в Україні, видає заборону ввозу українських церковних книг в Росію, впроваджує обов'язкове навчання в семінаріях і проповідей в церквах російською мовою (5). За цим прийшло удержавлення в Україні монастирів, а Межигірський Спас, оспіваний Т.Шевченком, закрито. Удержавлення монастирів в Московщині бере свій початок десь з XIV ст., коли створено інституцію монастирських тюрм, на які замінено в Росії всі знатні монастирі і де ув'язнено “державних злочинців” по “височайшому веленію” без подавання причини царського вироку.

Рік 1803 приносить ще одну “братерську” постанову Синоду Російської православної Церкви: заборону будови на Україні храмів Божих в українському (“малоросійському”) стилі (6).

За цим всім приходять “наукове” обґрунтування дій російської політики в ділянці релігії. Вчений візантист В. Васілевський формулює “наукову” дефініцію: “Тому, що Росія перейняла від Візантії (коли і хто її передав? – моє) всю спадщину, то кожний православний став росіянином”. Розумійте, народи! – хочеться кричати на такі науки

Подібне діялось в той час на українських землях під Польщею, хоча мало дещо інший характер, бо РП була римо-католицькою країною

Після Замоїського собору 1720 року розпочато нищення в церквах іконостаси; діти з мішаних сімей повинні бути вже римо-католиками, тобто поляками. Ще раніше Холмську ікону Богородиці під гук гармат польського війська укороновано присланою короною з Ватикану; проповіді в церквах унійних виголошувалися польською мовою; нищаться свідки нашої матеріальної релігійної культури. Між іншим, знищено під час ремонту Холмського собору на Даниловій Гірці, вітварний стовп з грецьким написом і датою “1001 рік”. З цією датою пов'язаний переказ про заснування Холмської Єпархії Вкн. Володимиром. Він мав вибудувати в Холмі церкву і передати її ікону Богородиці, написану св. апостолом Лукою. В самому Любліні дві стародавні церкви змінено на костели.

Як бачимо, як під Москвою, так і під Польщею державно-релігійна політика була спрямована на навернення нас на “правдиву віру”, як засію денационалізації українського народу – зросійщення і ополячення. З соромом треба сказати, що немало з нас пішло на співпрацю з окупантами і допомагало їм в ліквідації нашої Церкви, а тим самим асиміляції народу. Хто більше винен – православні чи греко-католики, нехай самі розсудять з відстані історії.

Заради історичної правди, треба теж сказати, що наше відродження національне і релігійне, було заініційоване Унійною Церквою під Австрією в XVIII ст. Перемиським єпископом, який в 1780 році в тзв. Конституціях закликали парохів організувати при церквах школи і навчати дітей “рущизни”, тобто української мови. І хоча ці Конституції були писані ще польською мовою - це теж про щось свідчить! то не доцінити значення їх для відродження нашого. (7)

Звернімо увагу, що православну Митрополію Київську і всієї Русі московський патріарх з царським урядом – чи навпаки, загарбав в 1686 році (хоча тоді ще не скрізь його рука сягнула), а через сто років Катерина II почала ліквідацію Унійної Церкви, а ще через сто років цар здійснив цілковиту її заборону. І ніхто, включно з Апостольською столицею, не виступив в оборону Унійної Церкви, як раніше ніхто не виступав в оборону Православної української Церкви. Запам'ятаймо!

Настало ХХ ст. В Росії відроджується патріархат, який Україні присилає свого екзарха (намісника). Новий цардиктатор В.І. Ленін своїми декретами з 1918 і 1922 рр. розпочав тзв. секуляризацію і реквізицію церковного майна. І хоча Україна – тоді УССР, формально не входила до складу РФСР (ще не видумали назви “СССР”), то комуністи в Україні “чесно” і по-більшовицькому, виконували всі накази Леніна, по грабіжу власного народу. За даними радянських істориків з України вивезено на вісім мільярдів доларів церковного майна (8). Але тут навіть не йдеться про кошти, нас ограблено з вікового доробку наших предків, пограбовано свідочтва нашого тисячолітнього буття на українській землі, нашої матеріальної і духовної культури, а цього на жодні долари не можна замінити. Скарби нашої релігійної культури можна сьогодні ще зустріти в різних музеях світу (нпр. США) і у приватних галереях.

Відроджена Українська Автокефальна Православна Церква в двадцятих роках проіснувала легально всього три роки. Її реєстрацію більшовики дозволили в 1927 році (оголосили в січні 1928 року), вже в січні 1930 року заборонили, чи як офіційно подано – “саморозпустилась”. З 34-х єпископів тільки чотирьох вмерло своєю природною смертю, а всі інші загинули в тюрмах і лагерьх – замучені або розстріляні, і такою самою смертю загинув митрополит Василь Липківський. Замучено в тюрмах тисячі священників і монахів. Зруйновано кільканадцять тисяч церковних споруд. Тільки в Києві зруйновано 96 церковних об’єктів, в тому числі Михайлівський собор (9). Святиню України Київсько-Печерську Лавру “удержавлено” і закрито, і досі не повернуто українському народові, а передано Російській православній Церкві. Що характерне, як писав свого часу митрополит Філарет, що Російська православна Церква до 1930 року була в постійній боротьбі з українськими автокефалістами. Додаймо, що на спілку з ГПУ (10). Російська патріархія і сьогодні веде постійну боротьбу з Українською православною Церквою КП і Автокефальною в Україні, та поза нею з підтримкою наших таки малоросіїв різних відтінків, включно з урядовими чинниками.

Подібне, хоча може не в такій мірі діялось і під Польщею. Вже в 1919 році почалася урядова ліквідація українських православних церков в Люблинському воєводстві, на Півляшці та Холмщині, а також на Волині, що досягнуло свій апогей в 1938 році. З поміччю війська КОП і поліції “навертали” нас на “правдиву віру” (“поврут до вярї пшодкув”), зокрема, в приграничних регіонах. Забрано і переобладнано на костел історичну нашу святиню Собор на Дониловій Горі в Холмі. Знамено, що головним аргументом у цій справі було те, що собор колись був унійним. Запам’ятаймо це! Сьогодні його підземелля замуровані і згадки не знайдете в довідниках по Холмі правди про Собор і хто захоронений в його підземеллях. А там спочивають залишки наших видатних мужів державних і церковних, на чолі з кн. Данилом Галицьким. Знищено в міжвоєнний час понад двісті українських православних церков (або замінено на костели), не без активної участі католицького Костела.

Сягнула сюди також рука Московського патріархату – 1923 року, московський монах Смарагд застрелив митрополита Ю.Ярошинського тільки за те, що той був автокефалістом.

Децо іншою була доля греко-католицької Церкви, тут не обійшлося без арешту, польською поліцією, митрополита Шептицького і обмеження його юрисдикції тільки до трьох воєвідств, створення для протидії Львівській Митрополії тзв. “неоунійної” Церкви, яку очолював римо-католицький

єпископ і яка мала свої осідки на Волині в Дубні і Ковелі. З частини Західної Лемківщини створену тзв. Апостольську адміністрацію з осадком в Сяноці, якої студенти не мали права відвідувати Львова, навіть на канікулах (11). Причина? Бо вони верталися звідти українцями, а ким же були вони?

1946 року в СССР (Росія) шіснадцять років після ліквідації УАПЦ, ліквідують УГКЦ таким же способом і з поміччю Російської православної Церкви – “саморозпустилась” і приєдналась до РПЦ (що правда, УАПЦ навіть не “приєдналась” до РПЦ, просто була заборонена). Повторився московський сценарій з 1930 року; всіх греко-католицьких єпископів арештовано і майже всіх замучено, як і тисячі інших священослужителів. А ми і досі не можемо, чи так не хочемо, зрозуміти свої долі!

По польській стороні сталося теж саме: людей вигнано, церкви розібрано або змінено на костели – цим разом греко-католицькі. Сотні священослужителів арештовано, чимало перейшло на службу до римо-католицьких костелів (скільки досі повернулося до нашого обряду?). Майно УГКЦ удержавно, а потім передано на власність (польському) Католицькому Костелові (12). Якось дивно, ці події по обох сторонах кордонів збігаються в часі. І ніхто не виступив в обороні нашої Церкви – навіть брати по вірі! І ми самі собі не подали руки похристиянськи. Тоді чи можна дивуватись, що ніхто нам не сказав вибачаємось! Над нами знову загроза втрати національної державності і Церкви, ОПАМ’ЯТАЙМОСЯ, Браття! Згадаймо слова: “Коли ж ви гризете та їсте один одного, то глядіть щоб не знищили один одного”. Гал. 5.15.

Чи потрібно на початку 2000 – ліття християнства пригадувати Голгофу Українського Християнства? Здається, що конче треба пізнати історію нашої ЦЕРКВИ і НАРОДУ, пізнати правду, бо тільки тоді можна взаємно собі простити й гріхи минулого (і сьогоднішнього!) не повторювати та молитись до Бога, в християнській покорі, про єдність Церкви. Амінь!

Примітки;

В статті порушено тільки питання, які відносяться до України, хоча вони часто тісно пов’язані з Білоруссю і то як на православній, так і на греко-католицькій ниві, бо становили єдність Київської Митрополії і всієї Русі.

1. Анонім Галь. “Кроніка Польська”, “Кроніка Титмара” VIII - 33.
2. Я.Длугош, “Дзеє польскіх ксьонг XII”.
- 2а. “Акта вєчісте Унії Крулевства з Літвом”, Ю.Крашевскі. Вільно од почонтку.
3. “Статут синоду дієцезяльного хелмського одправіонеого пшез Павла Піасецкего в Краснімставе в днях 13-15 кветня 1644 р. Арх. Дієзензяльне Любельске.
4. Е.Ліковські, “Унія Бжеска”, 1907 р.
5. Архів Ю-Западної Росії 1872 г. ч. I, т. 5. с. 284, П. Стебницький, “Очеркі развітя действующего цензурного режіма”, 1905 г.
6. В.Щербаківський, “Архітектура у різних народів і на Україні”, 1910р.
7. О.Лакота, “Три Синоди Перемишльвіккі і Спарчхіяльні постановаи”. Валявські 17-19ст.
8. Самохвалов, КПБУ в боротьбі за відрдження народного господарства в 1921-25 рр.
9. Пам’ятники Києва знищенні в ХХ ст. Карта, 1991 р.
10. Православний Вісник, 3- 4 1991р.
11. Конкордат, 1926р.

Продовження

МІЖНАРОДНА НАУКОВА КОНФЕРЕНСІЯ В СВИДНИКУ

У попередньому номері "Ватри" ми видрукували резолюцію схвалену учасниками конференції: "Десять років демократії (1989-2000) – здобутки і втрати". Тепер друкуємо скорочену доповідь проф. Олекси Мишанича з Києва п. з. "Вплив демократії на національний розвиток українців карпатського регіону".

Імперські сили Українського Закарпаття, які посилено інтернаціоналізували і фактично русифікували Закарпаття, намагаючись тут створити, єдиний радянський народ та використати цей край у своїх імперських силах супроти України. Коли стало очевидно, що СРСР розвалиться і постане незалежна Україна, вони спровокували тут так званий русинський рух, метою якого є віддалення Закарпаття від України, відродження чи створення тут нового русинського народу, який би тяжів до Угорщини, Чехії або ж до Росії. Фактично це є посягання на державну цілісність і територіальну незалежність України. Для цього ініціатори, керівники, ідеологи цього руху використовують всі форми боротьби, намагаючись визнання окремого народу, окремої національності русин, повернення автономії 1938 року, повернення історичної назви "Підкарпатська Русь", створення окремої держави Рутенії, скасування договору між Чехословацькою Республікою та Радянським Союзом про Закарпатську Україну від 29 червня 1945 року, створення нової штучної русинської мови...

Треба застерегти, що цей так званий русинський рух не має нічого спільного з прихильністю місцевого, корінного населення до своєї історичної самоназви русини, яка пройшла свою еволюцію від підкарпатських русинів до закарпатських українців, від горської Русі і Підкарпатської Русі до Карпатської України і Українського Закарпаття. Цей рух "нав'язаний згори", найперше комуністичною партією, яка побачила в ньому зручну форму боротьби з українською державою і кінцевою метою цього руху є розвал України і повернення її в старі імперські обійми. Не має сумніву щодо цієї русинської, сепаратистської метушні належала якась частина дрібної інтелігенції, яка повірила в руську національну ідею і стомлена труднощами українського державотворення вирішила відхреститися від України, сподіваючись на своє окреме національне життя, неусвідомлюючись що за цим криється, і кому вигідне нині таке політиканство. Досить поглянути на керівництво русинським рухом, щоб зрозуміти кому він служить, це від колишніх агентів КГБ до перших керівників обкому і райкомів компартії України.

Русинський рух чи політичне русинство на Закарпатті – це явний місцевий політичний сепаратизм спровокований ворогами української державності. Так званий русинський рух на Закарпатті зовсім не є ніяким рухом, це дрібне політиканство частини місцевої інтелігенції, невдоволеної незалежністю України, яка під впливом зовнішніх чинників ставить своєю метою відірвати область від України, тобто ця інтелігенція.

Створене в 1993 році підпільне "временное правительство Подкарпатської Руси" почало відкриту боротьбу з Україною, за визнання Закарпаття окремою автономною республікою, а закарпатців – окремим народом, в разі не

виконання висунутих вимог це бутафорське "временное правительство" загрожує (цитую): "провозгласить республику Подкарпатская Русь суверенным нейтральным подкарпатским государством".

10 лютого 1993 року в Ужгороді на установчому з'їзді створено Підкарпатсько – русинський представничий орган під назвою "Сейм підкарпатських русинів", який (цитую) : покликаний об'єднати підкарпато – русинські організації, що домагаються визнання з боку держави підкарпатських русинів, як окремого слов'янського народу". Таким чином русинський політичний сепаратизм набирає на Закарпатті нових обертів, шукає нових форм своєї діяльності.

(...) В Україні є сили, які сприяють і потурають закарпатським сепаратистам, яким вигідна закарпатська п'ята колона, бо вона задіяна в єдиний антиукраїнський фронт, яким керують емісари з Москви, Праги, Будапешта, Канади і США. Щоб відірватися від України вони згодні стати національною меншиною, за якою немає ні корінної нації, ні матірньої держави.

До всіх політичних русинів, які нині під впливом псевдонаукової доктрини професора Магочі хочуть повернути свою давню національність русин і відхреститися від України, можна поставити одне питання : де ваша корінна нація? Котра ваша держава? Яка ваша державна мова ?

Якщо русинські сепаратисти демонстративно ігнорують дані науки: історію, мовознавство, політологію, етнологію, релігійознавство, то тільки залишається визнати, що за ними немає держави, на яку б вони орієнтувалися і яка би захищала їхні інтереси.

На Закарпатті сепаратисти все корінне українське населення називають русинами, визнають його окремим народом, вимагають для нього окремої національності та відгороджують його від України й українського етносу. Якщо б ці вимоги були прийняті, то цілком зрозуміло, що якийсь мільйон нинішніх українців за Карпатами не складе окрему націю і не створить окрему державу, це шкода труду. В кращому випадку вони можуть стати національною меншиною, але хто нині з нормальних закарпатців погодиться стати національною меншиною у своїй державі, за якими правами і на якій підставі ? Чи можна нині, з примхи ворогів України, відкинути назад історичний розвиток Закарпаття на ціле століття. Якщо, ті національні меншини в Словаччині, Угорщині, Югославії та Польщі, які визнають себе окремою національністю - русинами відділяться від українського етносу, оголосять війну українській державі, то вони зависнуть у повітрі, стануть нічними, самі оберуть шлях своєї національної загибелі.

Ми всі розуміємо, що ні Польща, ні Словаччина, ні Угорщина, ні Югославія не будуть шанувати таку кількатисячну національність. За нею не буде своєї держави, не буде корінної нації і вона буде приречена на повну національну смерть, тобто буде асимільована, це нині успішно робиться.

Замість консолідації нації русинський політичний сепаратизм розвалює її, подрібнює і знищує. Закарпатські сепаратисти виношують ідею про створення своєї окремої держави Рутенії, домагаються повернення Закарпаттю старої небыто-історичної назви Підкарпатська Русь.

Професор Магочі часто друкує старі австро-угорські карти з 1910 року, на яких видно, що русини в той час заселяли не тільки територію Закарпаття, а й досить значні території північної Угорщини і східної Словаччини. Об'єднання цих територій в одну державу Рутенію – це мрія закарпатських політичних сепаратистів. Головну роль у цьому “державотворчому русинському процесі” мало би відігравати нинішнє українське Закарпаття. Тут запрограмована потужна провокація, наслідки якої мали би лягти на Україну, на нинішню українську незалежну державу.

Русинський сепаратизм не така вже і невинна політична гра, він зачіпає державні інтереси України, Польщі, Словаччини і Угорщини, претендує на їхні території, передбачає перегляд державних кордонів.

Оскільки більшу частину міфічної Рутенії складає Закарпатська область України і центр русинського сепаратизму знаходиться на Закарпатті, то всю відповідальність за наслідки цих сепаратистських державотворчих русинських ігор несе Україна. Сусідні держави ніколи не погодяться, щоб бодай один квадратний метр їхньої території відійшов до якоїсь Рутенії. Їм вигідно щоб це був окремий народ, який би протистояв Україні, але який не можна прискорено асимілювати без будь-яких застережень і територіальних претензій з боку України.

Олекса Мишанич

* * *

Учасники міжнародної наукової конференції “Десять років демократії – здобутки і втрати” ствердили, що в критичному становищі на сучасному етапі опинилися передусім русини українці Словаччини, яким загрожує процес повної асиміляції та остаточної їх ліквідації, як національної меншини.

Про здобутки і втрати нашої національної меншини за останні 10 років говорив у своїй доповіді академік **Микола Мушинка з Пряшева**:

До здобутків можна зарахувати, і я їх звів до таких 9 пунктів:

1. Вільний вибір національності, релігії та політичних партій.
2. Скасування політичної цензури в засобах масової інформації.
3. Реабілітація несправедливо засуджених та репресованих людей.
4. Реабілітація греко-католицької церкви.
5. Приватизація малих та середніх підприємств.
6. Повернення колишнім власникам їх майна.
7. Відкриття кордонів і можливість вільного подорожування.
8. Заснування посольства та консульства України в Словаччині.
9. Виникнення нових громадських організацій замість однієї, яка була раніше.

Негативні моменти;

1. Посилення словакізації русинів-українців.
2. Штучний розподіл однієї національності на дві – русинів та українців.
3. Занепад українських шкіл.
4. Ворожнеча на релігійному полі.
5. Радикальне зменшення державних дотацій на розвиток культури нашої національної меншини.
6. Занепад українського друкованого слова.

7. Обмеження офіційних взаємовідносин з Україною.
8. Припинення постачання книжок з України в Словаччину.
9. Необ'єктивність інформації словацьких засобів масової інформації про Україну та українців.

На відміну від інших національних меншин Словаччини, наприклад, угорські русини-українці не створили жодної політичної партії і не мають преставника в Парламенті. Партію до певної міри заступає Підукляньська демократична громада, організація з мінімальною членною базою без первинних організацій села. В період демократизації громадського життя приніс із собою ряд негативних моментів, яких на початку мало хто з нас сподівався.

Із 250 сіл в яких живуть русини-українці, в яких хоча би при одному з переписів (я взяв від 1890 – 1980) було понад 90% русинів. Сьогодні до української або русинської національності в 1991 році тільки в 21 селі було понад 50% ,з 250 всіх інших. Я навіть тих 21 маю перерахованих це: Хмильова, Бехерів, Вишні Тварожец, Сабіна, Чиртіжне, Габура, Красний Брит, Грабова, Росток, Олька, Ольшанка, Рокитівці...

Це честь і слава, що там більшість населення зголосилося до русько-української національності, бо словакізація населення тісно пов'язана з словакізацією шкіл. Тут я б хотів сказати, що є таке явище, що майже в кожному нашому селі вже не молоді батьки з своїми дітьми розмовляють словацькою літературною мовою, або намагаються говорити, що є дуже негативне явище.

Як відомо в 1945 – 49 роках у Словаччині було 272 основні та 25 середніх шкіл з російською мовою викладання, а не русинською як твердять представники “Русинської оброди”. У 50-х роках всі вони стали україномовними, від 60-х років розпочався процес масового переходу навчання з української мови на словацьку, який по суті кульмінує в 90-х роках.

Сьогодні маємо тільки одну середню школу з українською мовою навчання, це гімназію імені Т. Г.Шевченка у Пряшеві, та і в ній всі предмети крім української мови, історії та громадського виховання ведуться по словацьки.

В усіх школах зміна викладової мови, була на бажання батьків. Знаємо в одному випадку, що держава ліквідувала навчання в якійсь школі. За даними державного педагогічного інституту в Пряшеві в 1999-2000 роках в округах східної Словаччини було тільки 8 шкіл з українською мовою навчання, у 26 школах українська мова викладалася як не обов'язковий предмет. У 4 школах поряд з українською мовою викладалася і русинська мова. Цими школами було підхоплено 1343 учні, раніше їх було 26 тисяч, що вивчали українську мову і 69, що вивчали русинську мову. На перекір катастрофічній ситуації в українському шкільництві кафедра української мови і літератури Пряшівського університету приймає та випускає більше українців ніж у період найбільшого розвитку українських шкіл, викладачі та студенти вірять, що прийде час, що і українська мова буде потрібна в Словаччині.

Отже, на сьогоднішній день на нашому факультеті, на кафедрі україністики, українську мову вивчають 96 студентів, а ще 15 студентів – на українському педагогічному факультеті.

Сьогодні ми не маємо єдиного магазину, який би торгував книжками з України. Якщо ми хочемо передплатити щоденник з України, то він коштує дві зарплати вчителя.

Микола Мушинка

ЗАСІДАННЯ ПРЕЗИДІЇ СФУЛО

В Ждині проведено засідання президії Світової федерації українських лемківських об'єднань, в якому взяли участь її члени з України; Іван Димитрович Щерба (відповідальний секретар Федерації), Олександр Венгринович (голова Обласного відділення товариства "Лемківщина" в Тернополі та п.о. голови т. "Лемківщина" в Україні), Степан Криницький (голова Обласного відділення т. "Лемківщина" в Івано-Франківську), Володимир Ропецький (голова відділення Обласного т. "Лемківщина" у Львові), Володимир Ардан і Микола Горбаль (члени Президії СФУЛО). Зі **Словаччини**; Іван Лаба (голова ЦР СРУС), Павло Богдан (ред. Українських передач з радія Пряшів), Мирослав Сополіга (директор Музею русинсько-української культури в Свиднику), Микола Мушинка (завідуючій Українською катедрою Пряшівського Університету). Зі **США**; Марія Дупляк (з-к голови Президії СФУЛО), Іван Філь (член Президії СФУЛО), З **Польщі**; Александер Маслей (п.о. голови Президії СФУЛО і голова ОЛ у Польщі), Василь Шлянта і Сятослав Галь (члени Президії СФУЛО).

В засіданню брала також участь Контрольна комісія СФУЛО в комплекті; Юліян Френчко (голова), Ігор Дуда (секретар), Стеля Миронченко, Стефан Гованський і Петро Шафран (члени).

В зборах (як член кандидат) брали участь, представники Союзу русинів і українців Хорватії; Славко Бурда, Іриней Мудрій і Борис Гралюк (депутат Парляменту Хорватії).

У звіті за минулий рік праці Президії СФУЛО, Іван Щерба поінформував, що СФУЛО у Львові має свою інтернетову сторінку, її члени брали участь в науковій конференції, що відбулася в часі фестивалю СРУ СР у Свиднику. В журналі "Лемківщина", видаваному ФДІ в США, СФУЛО має свої сторінки Бюлетену. Вона видала, як перше число книжку про село Мшану.

Зібани схвалили постановку про III. Конгрес СФУЛО. Він має відбутися в 2002 році в Києві.

***

Доповідь Олександра Венгриновича
на засіданні Президії СФУЛО 20.07.2000 р. в Ждині.

*Вороги гварят: Лемків ніт,
Лемківщина уж капут.
А преціж видит цілий світ,
Же лемки живут, лемки сун!
(Іван Русенко)*

10–11 червня в чудовій місцевості – в селі, Гутиско Бережанського району на Тернопіллі вдруге на Україні відбувся Крайовий фестиваль лемківської культури, в якому брали участь лемківські художні етнографічні колективи та окремі виконавці західних областей.

Погода посприяла – було сонячно і тепло. Звідусіль їхали автобусами, автомобілями, поїздом, йшли пішки на "ЛЕМКІВСЬКУ ВАТРУ"

Субота. Обіднішня пора. По ватрянному полі ідуть священники греко-католицької та православної конфесії в супроводі вірних, для освячення Хреста, встановленого з нагоди 55 річниці депортації лемків з рідних земель на територію Радянської України. І кожен тут присутній згадав один з найкращих куточків на Землі – рідну Лемківщину. Це край вічнозелених лісів, кришталево чистих струмків та річок, цілющих джерел, срібних водоспадів.

Це край, який дав світу славних синів і дочок: автора гімну України М.Вербицького, автора Пересопницької Євангелії – М.Василевича, поета Богдана Ігора Антонича, митрополита Сембратовича, патріарха Дмитрія, художника Никифора, збирача фольклору О. Гижу, Я. Поляського – композитора і диржента "Журавлів", всесвітньо відомих співачок сестер Байко та багато інших.

Цей край у кожного лемка викликає тугу за рідною домівкою. Дуже прикро, що з боку державних структур України до сьогодення не дано політичної оцінки, подіям 55 років

тому, що досі ніхто не вибачився за сплюндровану долю Лемківщини.

Втративши своє коріння, свою малу Батьківщину, лемки, як етнографічна група українського народу, втрачає свої особливості в мові, звичаях, традиціях, культурі.

Вихідці з Бескид, пройшовши через ниску випробувань, зберігають любов до Вітчизни у серцях а спогади про землю батьків – у пам'яті.

Свято розпочалося о 13.00 год. Задзвонили дзвони, на сцену виходять лемко і лемкиня, одягнені в лемківський стрій. Вони оголошують учасників фестивалю. На свято приїхали колективи з Івано-Франківська, Калуша, Долини, Бурштина, Надвірної. Зі Львова прибула народна хорова капела "Лемковина", духовний оркестр з Самбора, Художні колективи з Ходорова. Тернопільщина була представлена художніми колективами з Тернополя, Бережан, Монастириська, Чортківщини, Підволочиська, Тереховлянщини, сіл; Гутисько, Підгородне, Жовтнева та багато інших.

Учасників та гостей фестивалю зустрічають хлібом та сіллю жителі села Гутисько. Відкрив свято голова тернопільського обласного товариства "Лемківщина" Олександр Венгринович. З привітанням виступили голова Бережанської райадміністрації Іван Синишин, голова райради Роман Висоцький, голова сільради Михайло Березицький.

Право відкрити фестиваль дано головам обласних товариств "Лемківщина" Івано-Франківської, Львівської та Тернопільської областей; Стефану Криницькому, Володимирі Ропецькому та Олександру Венгриновичу.

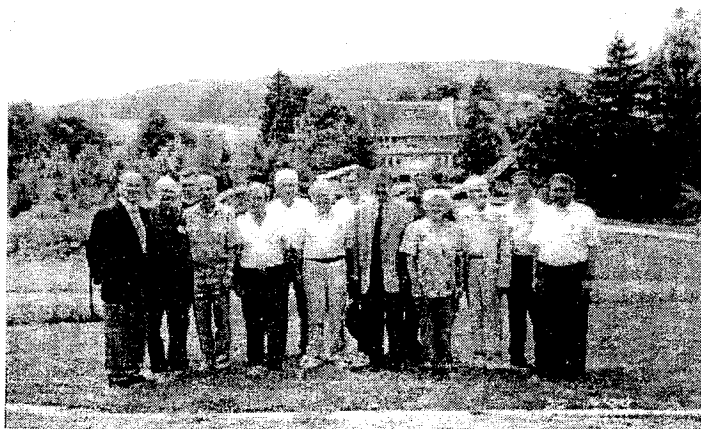
І отримав фестиваль благословення від вікаря для лемків в Україні отця митрата Анатолія Дуди.

І ось розпочалося дійство. Так, ніби було вчора, хоча з того часу минуло ген-ген скільки літ. До сцени під'їжджають фіри, такі ж самі, на яких лемки садили свої сім'ї і везли у невідоме. Стігнала земля, плакали хати, опустили голови вічно зелені ялини – прощалися і не вірили, що назавжди. І стала ялиця, символ свята, привезена лемком Михайлом Михайлишиним.

Хвилиною мовчання помянули всіх краян, які не дочекали до нинішніх днів. Старий лемко з юною лемкинею запалює від свічки факел і проносить його до вогнища і запалює його. І запалала Ватра, і полинула над краєм урочиста лемківська пісня "Гори наши".

Зустрічалися старі друзі, лунала неповторна лемківська говірка. Зачаровували своїм виконанням; Ігор Вовчак (м. Тернопіль), Орест Турок (м. Івано-Франківськ), брат і сестра Шпинди (м. Підволочиськ).

Гостями фестивалю були: Олександр Андрійович Шокало

Учасники засідання Президії СФУЛО, з ліва на право; Іван Філь, Степан Криницький, Богдан Дуда, Ігор Дуда, Богдан Салей, Володимир Ардан, Олександр Венгринович, Юліян Френчко, Василь Шлянта, Александер Маслей, Іван Щерба, Магдалена Мушинка, Петро Шафран, Павло Богдан, Іван Лаба.

– Голова секретаріату Української Всесвітньої Ради і Товариства “Україна-Світ” (м. Київ), відомий дослідник історії та культури лемків Іван Красовський (м. Львів), письменник Анатолій Ядловський (м. Івано-Франківськ). З вітаннями виступила лемкиня з Густиська, нині заслужений діяч мистецтв України, кандидат мистецтвознавства, професор Національної музичної академії імені П.І.Чайковського Ольга Бенч (м. Київ).

Лемківська ватра тривала до ранку, враження від фестивалю – незабутні. Особливо приємно було бачити багато молоді, яка була організована міською організацією “Молода Лемківщина”.

Недільний день розпочався Службою Божою, яку відправили о. Омелян та о. Анатолій. Свято продовжується, лемківська говірка, пісня не гаснуть. На сцені змінюються колективи і виконавці. Гучними оплесками зустріли народну артистку України Марію Байко.

Надвечір'я... Фестиваль приймає вітання від голови музейної ради музею (Скансен лемківської культури) Федора Гоца з села Зандранова (Польща), а художник і громадський діяч з Львова Дмитро Солинко дарує свою картину.

Догорae Ватра, на сцені співає Іван Мацялко. І пролетіла стрілецька пісня через усі перепони – страху, голоду, репресій, депортацій та в неуходженому вигляді передалася нам, як пам'ять і стимул до національного відродження.

Погасло багаття Ватри. І, як сказав Роман Іваничук: “Будемо жити і виживати. Така доля нашої нації – через дар пам'яті бути невмирущою”.

ВІТАЄМО ЮВІЛЯРІВ

Ілля Іванович Чулик народився 2. серпня 1930 р. в селі Крампна Ясельського повіту на Лемківщині. Початкову школу розпочав в рідному селі а закінчив в Дуклі. У 1945 році з родичами переселений на Радянську Україну. У Львові закінчив середню школу, а в 1954 р. механіко-математичний факультет Львівського університету (з відзнакою). Захистив дисертацію на здобуття вченого ступеня кандидата фізико-математичних наук. Працював доцентом і керівником кафедри обчислювальної математики Львівського університету ім. Івана Франка

Автор і співавтор ряду наукових статей, не тільки професійних але й з етнографії та культури лемків.

Він - активний суспільний діяч, незмінно цікавиться питаннями минулого і сучасного лемків. Є одним з тих, що організували львівську “Лемковину”, товариство “Лемківщина” та Президію Світової федерації лемків. 26. липня 1992 р. в часі “Ватри'92” в Ждині вів першу зустріч лемківських діячів, що почали творити Світову федерацію лемків. Тоді повстав задум створити надбудову лемківських організацій світу. Це пілнотувати піднявся пан проф. Ілля Чулик, що довело до вибору Оргкомітету І. Конгресу СФЛ під головуванням проф. Ореста Чабана. Конгрес відбувся у Львові 8-10. жовтня 1993 року. Почавши від того Конгресу Ювіляр плідно працює в Президії СФЛ а від 1997 р. в СФУЛО, на благо відродження Лемківщини.

Щиро вітаємо Вас Вельмишановний Пана Професор з сімдесятиріччям плідно прожитого часу, бажаємо доброго здоров'я, щастя, сповнення всіх задумів радості у житті та багато сил до дальшої суспільної праці для добра лемківсько-української суспільності, що дай Боже, на Многая літа!

***

Іван Димитрович Щерба народився 27. Вересня 1950 р. в Зимні Воді під Львовом, дейого батьків депортовано в 1945 р. з Лупкова, що на Лемківщині.

Початкову, середню та вищу освіту здобував на Україні.

З ліва на право; Іван Щерба, Микола Мушинка і Дмитро Павличко - амбасадор України у Польщі

Працював як офіцер Радянської армії у Польщі. По демобілізації працює (до сьогодні) як професор Львівської політехніки а також як викладач Глівіцької політехніки у Польщі, відомий фізик – науковець в Україні та за її межами; Німеччини, Австрії, Італії, Польщі, автор пона 100 наукових праць, член Українського фізичного товариства та голова бюро його західного відділення, член наукового товариства ім. Т. Шевченка. Вільно володіє 5. Іноземними мовами.

Проф. Іван Щерба почуває себе правдивим лемком, тому дуже близькі йому є всі лемківські справи. Його вибирають головою Обласного товариства “Лемківщина” у Львові, та членом Президії СФЛ. По перенесенню СФЛ до Львова, Ювіляр стає відповідальним секретарем Президії СФУЛО. Являється творцем багатьох ідей, що втілювались у життя товариства “Лемківщина” в Україні а також у СФУЛО. По відході у вічність голови Президії СФУЛО Теодозія Старака п. Іван організує засідання членів організації, створює інтернетову сторінку для СФУЛО, в журналі “Лемківщина” в США, що його видає ООЛ, утворено Бюлетен СФУЛО, в якому подається вісті з подій Президії СФУЛО.

Вітаємо Вас проф. Іване з піввіковим ювілеєм, зичимо Вам доброго здоров'я, щастя, багато сил до професійної праці, наукових здобутків, родинного щастя, життєвих гараздів та часу для громадської праці в лемківських організаціях не тільки в Україні але також у світі, Хай Вам щастить! Многая літа!

Редакція Ватри
Товариство “Лемківщина”

Головна управа ОЛ

Президія СФУЛО

***

Еміліян Пирч народився 14.10.1920 р. в Ганчові, Ту закінчив початкову школу, В 1947 р. охопила його акція “Вісла” і кинула на Любюську землю, недалеко Свєбодзіна до державного рільничого господарства.

В 1956 р. повертає до рідного села, будує нову хижу і господарські будинки. Поле йому звернули а о ліс іщи тепер старатся. Є добрим господарієм, громадским і церквіним діячом.

Женатий з Натальком з Лукачинив, Мають трі заміжни дочки; Марію, Антоніну і Мелянію. Дочекалися 5 внучок і 1 внука.

В 1972 році створено в Ганчові гурток УСКТ Е. Пирча вибирают головою гуртка. Тоту функцію сповнят аж до розв'язаня УСКТ. Тепер є дійсним, активним членом ОЛ.

З нагоди 80 річного ювілею, жичиме Йому доброго здоров'я, щастя і іщи довгих років життя на Многая літа!

Редакція Ватри

Головна управа ОЛ

Іван Щерба

У вінок спогадів про Ірину Левицьку

15 жовтня 1910р. у священничій родині Пасічинських в селі Нагачеві на Яворівці народилася дочка Ірина. Вже з раннього дитинства Ірина поллюбила свій рідний край, любила співати українські пісні, читати українську художню літературу, любила дітей – друзів, український народ. Мріяла стати вчителькою, щоб навчати інших бути такими патріотами України, якою вона була сама.

Здобувши педагогічну освіту вона стала працювати до 1939р. вчителькою й директором “Рідної школи” в м. Самборі. Вийшла заміж за сина із священничої родини Романа Левицького і переїхала разом з чоловіком до Нового Санча, а згодом до Криниці. У 1940р. одержала посаду директора і вчителя Початкової української школи в с. Криниці, а її чоловік Роман працював інспектором шкіл у Новосанчівському повіті, турбувався про забезпечення шкіл в лемківських селах повіту, вчителями-українцями, бо до війни всі школи були з польською мовою навчання.

Оскільки в Криниці відкрилася Українська вчительська семінарія, то українська початкова школа в Криниці стала базовою школою Семінарії, де майбутні вчителі проходили педагогічну практику, якою керувала Ірина. Часи були воєнні, не було наочних посібників для новоствореної школи, не було й української методичної та педагогічної літератури, всім була сама Ірина Левицька. Вона виготовляла граматичні таблиці з української мови й арифметики, роздаткові матеріали, складає поширені зразкові плани уроків, з якими могли знайомитись студенти семінарії при проходженні педагогічної практики, допомагала студентам складати плани уроків з різних навчальних предметів, навчала їх проводити уроки, різні позакласні заходи, роботу з батьками учнів, готувала з ними різні доповідні на методичні теми.

Крім роботи із студентами семінарії Ірина проводила велику роботу з вчителями та директорами початкових шкіл навколишніх сіл Криниці, проводила показові уроки для них з різних предметів навчального плану, навчала їх виготовляти саморобні наочні посібники, роздатковий матеріал з української мови, арифметики, виступала перед учителями з доповідями на методичні теми, щедро ділилася з ними набутим своїм педагогічним досвідом.

Поряд з своєю професійною працею багато сил і енергії віддавала суспільно-корисній праці, була головою Союзу українок м. Криниця та навколишніх сіл, куховарства, українських вишивок тощо. В Криниці заложила кравецьку майстерню під зарядом Володимири Падох і створила таким чином багато робочих місць для українців міста Криниці.

Першого травня 1944р. Ірина Левицька організувала і провела з'їзд жінок, учасницями якого були жінки Криниці, навколишніх сіл Тилича, Мохначки, Солотви, Лабової, Фльоринки та інших. На з'їзді було обговорено ряд актуальних проблем життя жінок як: гігієна жінок, жінка-мати, жінка-бабуся, жінка-господиня, жінка-дружина, жінка-суспільно-громадський діяч та інші. Високо оцінили з'їзд жінок сенаторки Олена Кисілевська та Лідія Крушельницька, які були також присутні на з'їзді. Але звичайно, найбільше уваги приділяла своїй роботі в школі.

Згодом перейшов до семінарії на посаду викладача співу і музики й Роман Левицький, який хотів бути близько підготовки педагогічних кадрів і у всьому допомагав також в її педагогічній праці. Вони спільно підготували шкільний дитячий хор, який виступав перед громадою Криниці та студентами семінарії до днів народження Т. Шевченка, І. Франка, Л. Українки, М. Лисенка та інших діячів української культури. Хор виїздив у навколишні села Криниці – Тилича, Мохначки та інші, таким чином створювалась дружба між учнями різних шкіл, виховувався в дітей український патріотизм та поширювався педагогічний досвід Ірини Левицької серед вчителів, яким вона, як було вже сказано вище, щедро ділилася з своїми друзями та допомагала їм у їхній праці.

Ірина Левицька по-материнськи керувала педагогічною практикою. Ми всі студенти дуже любили спілкуватися з нею, вона не жаліла ні часу, ні сил та енергії на працю з нами. Після проведення практичних уроків вона обговорювала їх з студентами, підкреслювала позитивні сторони уроків, вказувала на недоліки та методику їх виправлення. Коли проводились підсумкові уроки, на яких обов'язково був присутній, строгий, але завжди справедливий директор семінарії Омелян Цісик і давав відмінні оцінки за гарно підготовлені Іриною Левицькою і добре проведеними студентами уроки, радості Ірини не було меж.

Ірина та Роман Левицькі дуже любили Лемківщину, її неповторну красу природи і вважають своє перебування на Лемківщині, зокрема у чарівній Криниці, чи найкращими часами у своєму житті.

Сьогодні пані Ірина Левицька проживає на еміграції у США, приймає активну участь в суспільній праці української громади. Ми колишні випускники української вчительської семінарії дуже вдячні пані Ірині Левицькій за її материнську ласку, за той вклад, який вона внесла у наше патріотичне виховання, за допомогу, яку давала всім своїм ласкавим словом та щирим серцем.

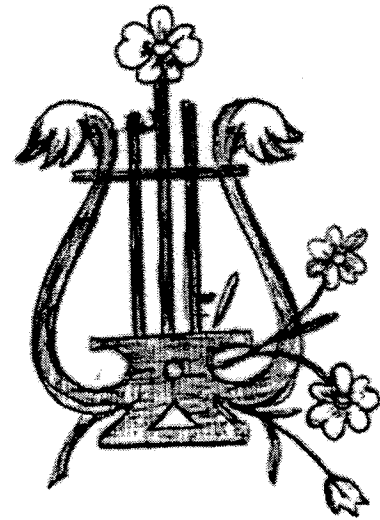
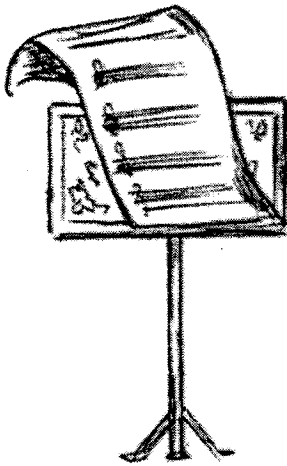
У її 90 – роковини від дня народження бажаємо Пані Ірині Левицькій міцного здоров'я, великого сімейного щастя, радості від дітей, онуків, правнуків та многих літ життя і всіх земних й Господніх благ.

За колишніх студентів УВС у Криниці
Іван Омелянович Щерба м. Львів
Петро Шафран і Ілярій Яворський

Бандуристка. Худ. Осип Величко

34

ЛЕВИЦЬКА ІРЕНА

Я, Ірена Левицька, народилась 15 жовтня 1910 року в селі Нагачеві на Ярославщині. До 1939 року працювала вчителькою і управителькою Рідної Школи в м. Самборі. З 1940 по 1944р. – вчитель початкових класів у Криниці-Місті. Вела показові події для студентів Української учительської семінарії, які проходили практику на базі школи в Криниці-Місті. При школі був дитячий хор, який організувала у 1940 році. У 1945 році опинилася з родиною в Німеччині. Живу у США і беру активну участь у науково-суспільному житті української громади в діаспорі.

Презераме стари фотографіі ...

Мисцова – 1908 р.

...і стари документи

Urząd paraf. Św. Anny w Krakowie.

L: 240 Do

P. T. Urzędu Parafjalnego

Druk. w Uście - ruskie

w sprawie pocztą pow. Gorlice
metrykalnej

Uplata ryczałtowana rozporządzeniem
M. P. i T. z dnia 25/V, 1923. L. 2527/W

Письмо Парафіяльного Уряду св. Анни в Кракові
до Парафіяльного Уряду в Устю Руським, в метрикальній справі

Can. 1103. § 2.

Romanus Smółka nat. Uście ruskie pow. Gorlice
die 12/7 1887 Tom _____ pag. _____ matrimonium iniiit
Cracoviae die 15/II 1926 ad S. Annam
cum Otilia Lucia Markiewska

Officium Parochiale Stae Annae
Cracoviae die 7/1 1928
Praepositus
[Signature]

Can. 1103. 2

Роман Смолка, народжений в Устю Руським, повіт Горлиці дня 12.07.1887 р.
Женатий в Кракові 15.02.1926 р. в Парафії св. Анни, з Отілієм Луційом Маркевськом.
Парафіяльний Уряд св. Анни.
Краків, дня 7.01.1928 р.

Препозит
(підпис нерозчитаний)

СЕРДЕЧНА ПОДЯКА

Складаємо ширу подяку жертводавцям за вплати на фонд видавництва кварталника "ВАТРА";

1. о. Володимир Посипанко - 100,- зл.
2. о. митрат Степан Дзюбина - 100,- зл.
3. Григорій Пецух - 30,- + 30,- - 60,- зл.

Тому, що на видавництво нашого журналу, від його заснування, не одержуємо жодної дотації (як інші; "Бесіда" чи "Загорода"), всі пожертви є для нас дуже цінні.

Також сердечно дякуємо жертводавцям з Вінзору (Канада), на фонд одбудови сцени на ватряному полі в Ждині. Вплати зібрав Василь Горбаль від;

- Анна і Василь Горбалі - 100.- канад. доларів
- Галя і Павло Горбалі - 80,- зл.
- Мелянія Воробель - 75,- зл.
- Марія і Марко Дзвінчики - 70,- зл.
- Галіна і Андрій Нецьо - 50,- зл.
- Іван Демай - 40,- зл.
- Анна Сокол - Белей - 30,- зл.
- Александер Білінкевич - 30,- зл.
- Єва і Йосиф Соколи - 25,- зл.

К р а с н о д я к у е м о !

Редакція Ватри

Головна управа ОЛ

Для бажаючих допомогти нам, подаємо наш банківський рахунок: **BNP O Gorlice 10601510-3971-27000-520101** (wpłata na kwartalnik „WATRA”) або (wpłata na odbudowę sceny).

КУПУЙТЕ КНИЖКИ

"Об'явлення Пречистої Діви на горі Явір", автор Стефан Курило (висов'ян), Йонкерс 1993 р. Дуже цінна книжка про об'явлення Пречистої Діви Марії, будову каплиці та відпустові відправи на горі Явір у Висовій до виселення. Ціна книжки - 23,- зл. + оплата поштової пересилки.

"Лемківщина в огні", Київ - Нью-Йорк - 1992 р. Повість про долю УПА на Лемківщині. Ціна книжки - 8,- зл.

Замовлення слати на адресу: Piotr Szafran, Haczowa 8, 38-316 WYSOWA

Володимир Кочерга

ТРУТЕНЬ

Засмутися раз трутень,
Треба подумати,
Як солодкий мюд лизати?
І ніч інше не робити.
Думав як би полежати,
Ціле літо лем проспати,
Тот час праці змарнувати,
На інших роботі жерувати.
Пцоли маюť своєправо
І гарують ціле літо.
Трутні медик смачно їдять,
Лем докучат їм лінивство.
Прійде осін з холодами,
До зими приготуваня,
Виганяють пцоли з улиїв,
Тих лінівих дранів.
Они не робили ціле літо,
Марнували пщіл роботу.
А, тераз будут вигнани,
На погибель і турботу.

Бо хто лінивий бив в роботі,
Пцолам не помагав в праці.
Лем час марнував літом,
Не надробит того зимом.
А і в нас, є часом трутні,
Што не хце ся їм робити,
Лем би чуже хтіли мати,
Своє рідне подоптати!
Уважають, што лем они,
Знають вшитко видумати.
Люблять голосно викрикувати,
Не хотят іншодумців доцінювати.
Треба погляди інших шанувати,
Ворогів на своїх не напущати.
В згоді лем все поступувати,
Своє рідне все плекати.
Не робмеся ми трутнями,
Працюйме як пцоли робітниками.
Буде ся нам добрі жити,
Тіж будет нас інши любити !

ВИСТАВКА ПИСАНОК НА “ВАТРИ ’2000”

Пані Марія Келечаву з Вроцлава приїхала на Лемківську ватру до Ждині з своїма чудовими писанками, з яких зробила виставку побіж ватряного кіоску з пам’ятками ватри, книжками і пресом. В часі виставки можна було купити од художниці, гарно запаковані в спеціальні коробки писанки. Ціна писанок од минулого року піднеслася в два рази, бо сї писанки маюте тепер так високу вартіст. Напевно за рік будут іщі дорожи.

Авторка писанок отримала нагороду од Яна Вашкевича – маршалка Дольношленского восвідста, за промування Дольного Шленска на міжнародній виставці писанок в Німеччині та кількакратно в краю. Нагороди: „GPAND PRIX” – Świnoujście 1999 і 2000 та іщі.

Витає Паню Марію Келечаву – Мончак з сї успіхом і жичиме дальших і іщі дуже, гардих нагород.

Петро Шафран

**MARSZAŁEK
WOJEWÓDZTWA
DOLNOŚLĄSKIEGO**

Wybrzeże Słowackiego 12-14
50-411 Wrocław
tel. 3749355

DR – KIB / 3014 / 38 / 2/61 / 1/3M / 2000

Wrocław, 7 lipiec 2000r

**Pani
Maria Kieleczawa**

Szanowna Pani

Z ogromną radością mam zaszczyt poinformować Panią o przyznaniu nagrody za promowanie Dolnego Śląska w Międzynarodowej Wystawie Sztuki Pisanek w Niemczech

Fakt ten nie powinien być zaskoczeniem biorąc pod uwagę Pani ogromne osiągnięcia w tworzeniu urzekających pięknem pisanek w niezwykle precyzyjny sposób zdobionych techniką batikową według wzorów huculskich.

Z nieukrywana dumą dowiaduję się o Pani sukcesach, a wystarczy tu tylko wspomnieć udział Pani w Międzynarodowej Wystawie Sztuki Pisanek w Köln lub zdobycie po raz drugi Grand Prix w Ogólnopolskim Konkursie na Wielkanocną Pisanek – Świnoujście’2000.

Jednak przede wszystkim chciałbym Pani serdecznie podziękować. To dzięki Pani Dolny Śląsk z dumą prezentuje swoje osiągnięcia w kraju i zagranicą!

Z wyrazami głębokiego szacunku

Marszałek
Województwa Dolnośląskiego
J. Waszkiewicz
Jan Waszkiewicz

Pохвальний лист від Маршалка Дольношлонського восвідства.

М. Келечаву зі своїма писанками та почесними грамотами. Фото: Збігнєв Новак

Іван Головчак

ВКЛОНЬСЯ ЗЕМЛІ – МАМІ

Де б ти не жив, кохай землю,
Тоту, што тя породила,
Што ти вляла сонця в розум,
І для думки дала крила.

Кохай сї, як матір рідну,
Хоч би-с на ній жив і бідно.
Не забивай, же й богацтво,
Не загіє тебе плідно.

Знай, лем в життю, тот щасливий,
Хто по рідній землі ходит,
Хто у час розлуки довгий,
Зраду мозком їй не сплодит.

Май в маленьким серці,
Для той землі простір чистий,
Буде світ для тебе милий,
Житя віком променистим.

Кохай землю рідних предків,
Што їх людми породила,
Бо інакше й тебе в совісті,
Не носила б жадна сила.

Де би-с не жив, друже в світі,
В думці вклонся землі – мамі,
Бо ти літаш по тим світі,
Ниби пташок сї крильцями.

Антоніна Слота

МОЯ НАДІЯ

В горах міцно вітер дує,
Там лемко пшеницю сіє,
Од краю поля до краю.
Буде одпочивав в зеленому гаю.
    Бойко вишов овес сіяти,
    Бо він на тим ся, має знати.
    Гуцул траву буде косити,
    Потим на сіно зачне сушити.
Они сусіде єдного краю,
То й голоси до співу мають.
А подоляки будут нам грати.
Бо України земля, то є їх мати.
    Не на заході, чи на півночі,
    Де з жалю тихо замикають очи,
    Але в Карпатах, там наши землі.
    Пятдесят трі роки, як нас вивезли.
Мене надія іщи не лишила,
Же в горах напевно буду жила,
І познам бойка, гуцула з близка.
А на столі буде галушок миска.
    Будеме ради, же змєся повертали.
    Бо там наши хижи на нас чекали,
    Але о них найперше мусимєся бороти,
    Жеби в наших горах, ми могли жити.

Юж не можуся, того дочекати,
Хотіла бим зараз там поїхати.
Пририхтувати іздебку і світлицю.
А в млинци змолоти тоту пшеницю.
    З вівса адзимка впечена буде,
    А, як смакує, най припомнут си люде.
    Грулі з горбка будут звезени,
    А з них тертяники смачни впечени.
На гушельках будут нам грати.
А чи будеме іщи таку радіст мати ?
В мої голові, дуже думок ся зродило,
Буду ся молити, би ся тото сповнило.
    В старій світлиці почнеся забава.
    Бавитися буде лемківська громада,
    З Магієви, Вірхомлі, Астрябика,
    Новой Веси, Лабови, Поворозника.
По тих селах жила моя родина,
Же я їх не знам, то не моя вина.
Чом вигнання статися мусіло?
Вшитко тото по ночах мі ся сніло
    Вибачте, што тішуся тим, чого не мам.
    О горах частійше в молитвах вспоминам,
    Аби Бог допоміг нам своє одобрати.
    І хоц кусьцьок, ним ся потішати.

Іван Шафран

НАША НЕЩАСНА ЛЕМКІВСЬКА ДОЛЯ

(продовження з № 3(30))

З Рабки повезли нас автами і висадили під самим фронтом. До самої лінії фронту зайшли, навіть не знали коли. Опинилися аж тоді, коли почали до нас стріляти німці.

Наша дивізія була змоторизована – панцерна, тому частинно їхали ми вантажними автомашинами (Штут Бакер) а часом на танках підїжджали до німецьких вояків, щоби їх заняті.

Я був кампанійним санітарем і мав, ще двох помічників. Кожний з них в своїому плутоні стеріг щоби дати поміч пораненим.

Нам доручено перебити ліню фронту. Коли ми вже переломили фронт, вкочували інші війська і продовжували бій а нас посилали в друге місце, де піхота не могла собі поради в поконанню німців, а то й тому, що ми були дуже добре узброєні. Мали катюши, танки, армати та спомагали нас боеві літаки.

По кожному бою наші сотні доповнювано жовнірами і зброєю. До атак проти німців, сотня нараховувала 80 – 100 вояків а по бою вертало здорових лише 15 – 20, решта загинуло або було поранених.

П'ятого травня 1945 року рушили ми до наступного бою. Їхали ми самоходами цілу ніч, дорогою лісом а сапери справджали дорогу і що троха вибирали міни. Над раном, коли почався робити день, нас розставлено в ліцію на окраїнах лісу. Звідтам видно було невелике місточко а в ньому великий рух німецького війська. Воно поспішно вантажилося на самоходи і десь виїжджало.

З наших бійців скоро сформувано розвідку з 24-ох солдатів. Між ними знайшовся і я, як санітарюш. Одягнулися ми в німецькі мундури, щоби позорувати німецьких вояків. Доручено нам добратися в місто і припровадити живого німця, щоби наше начальство могло довідатися, що діється у місті.

Щоби виконати завдання – військовий наказ, непомітно підійшли ми до перших будинків, але не стрінули нігде німецьких вояків. Нараз дивимось, в сторону лісу, а звідтам ровом, іде шестеро німців – полева жандармерія. Нам приказано іти проти них, а коли непомітно ми їх окружили і почали стріляти на пострах, вони піддалися, почали бігти до лісу а ми за ними. Тоді з міста, на нас посипалися кулі з машинових карабінів і нам треба було боронитися. На велике щастя, ніхто з нас не потерпів. Всі повернули здорові. Перебралися в свої мундури і поїхали до міста, в котрому було дуже багато харчових продуктів і цигарків. Але ми з того не користали, бо розказ був їхати дальше.

Наша розвідка (двох на мотоциклі) поїхали за місто заложити міни, під колейови тори, тому, що по них мав переїжджати німецький панцерний поїзд. Завдання вони виконали, але останні втікаючі німецькі вояки зауважили заложени міни, нашу розвідку постріляли, міни розібрали а німецький панцерний поїзд переїхав без перешкоди.

Коли ми надїхали в то місце, побачили неживих вояків з нашої розвідки а німці вже втекли, але ми їх догнали на третьому селі. Зараз зістали розстріляні.

6. травня 1945 р. саме наш Великдень, коли в дома святять Пасхи, ідемо, як перша лінія фронту, наступаюча до бою проти німців. На горизонті показується невелике місточко а перед ним два канали і мости. На мості стоїть нова автомашина “Опель”, заднє колесо звисає з мосту. Двигнули ми цю машину і поставили на дорозі а тимчасом загородили переїзд другима автомашинами. Раптовно замкнули нам дорогу німці і почали до нас стріляти. Ми змушені були окопатися між двома каналами (ровами).

До міста з’їхалися панцерні поїзди а німецьке військо в окопах заняло обронні позиції. По нас посипався град куль. Наші підтягли катюші і пустили з них страшенний вогонь, що аж земля тряслася. Місто стало в великому вогню. Німці мали два літаки, котри по нас сипали кулями й бомбами. Так зажертий бій тягнувся довше. О год. 14,- нам розказано наступати на німецькі окопи, але скорше треба було перебігти поле між каналами около 500 м. і так перабратися через глибокий канал, в якому була дуже студена вода. Коли наша дружина переправлялась каналом, я уділяв санітарної допомоги пораненому другові, а в тому часі всі жовніри вже перейшли на другий бік каналу. Я запитав чи глибока вода? - А вони говорять, що так але кажуть входити в воду і що мене злов’ять та витягнуть по їхній стороні рову. Я спустився у воду, вода мене несе а мені з неї тільки голову видно. Вже донесло до берегу, житаюсь трави, кущів, галузок, все рветься. На кінець подали мені карабін і якоесь мене витягли на беріг. Тоді мусів я почекаати аж стече з мене вода. Зі мною залишився один вояк. Коли ми змогли вже побігти дальше, нашої колони вже не було видно і не знали ми в котру сторону пішла. Виришили ми іти просто на забудований терен. Перед нами їхали наши танки а в горі літали німецькі літаки і стріляли до нас. Підійшли ми обік танка а танкіста каже, щоби ми побігли до будинків бо там лежать поранені. Зараз скоком долетіли ми до будинку. Я почав бандажувати, (ці поранені були не з нашої сотні) а німці раптовно почали сильно стріляти. Арматня куля вдаріла до нашої стіни, відразу ціла стіна вилетіла а ми всі здорові повтікали до підвалу. Зі собою стягли в підвал поранених. Залишили троха опатрунків пораненим а самі пішли шукати своєї сотні. Виходимо з будинку а другий будинок вже горить, хотіли перейти брамкою. Я ішов другий, зараз за моїми ногами впала з даху відірвана кроква. Переходимо другою брамою, а німці пуцають на нас серію з автоматів, котра уриває мені кавалок плаща. Скоро перескакую вулицю і знаходжу своїх, між ними багато ранних; могого близького друга Петра Кочанського, родом з Мушинки, мав пострілену ногу трьома кулями. Наш лейтинант мав поломані обі ноги і руку. З нього зійшло вже багато крові. Я хотів його внести до будинку бо лежав біля вулиці, але тоді почали німці сильно стріляти і змусили мене вицофатися. За хвилину нас пішло шестеро, положили його на палатку і тільки піднялися а по нас пройшла серія з німецького автомату. Одного забила, мене куля потрапила в черевік а друга в наплечник, з якого на мені позістали тільки паски. Тоді вицофалися, я пошукав шнурка і коли потемніло підповзався до лейтинанта, прив’язав шнурок до палатки, на котрій лежав наш командір а кінець шнурка потягнув і собою за будинок, притягнув його в безпечне місце, там обандажував. Він був дуже слабий і я не знав чи вилікується. Цього вечора я опікувався 50 ранними вояками. Коли приїхали санітарні машини я сам заносив нашого, пораненого командіра (українця зі Львова) і Петра Кочанського - до санітарки.

По війні я довідався, що командір помер, а цей день – ВЕЛИКДЕНЬ 6.05.1945 р. був для нас найтяжчим днем війни, від початку нашого воювання.

По тому, з першої лінії фронту, нас вимінило інше військо а ми вицофалися і по вечері та по чарці спіритусу, усталили нас в трійки, казали триматися за руки і пішли пішком 8 км. за місто. Там ми полягали спати тід деревами, головами до дерева, один біля другого в коло дерева. Відразу всі ми міцно поснули.

На другий день, коли вже сонце було високо, нас побудили, дали їсти, видали зброю, хліб, тушонки а для мене ще бандажи – опатрунки. Потім нас повезли під фронт. Так закінчився пам’ятний для нас день, наш Великдень 1945 року.

(продовження в слідуючому номері)

СМУТНИЙ СПОМИН

8. вересня 2000 року на 52-гому році життя відійшов у вічність Євген Шкірпан. Змогла його неулікувальна хвороба. Вже послаблений хворобою в 1999 році, постановив поїхати на нашу Ватру до Ждині. Немов чув, що цей виїзд не може відложити на 2000 р. Я, Йому відраджував. Але Він вирішив; “ідемо і вже”! Як Він переживав цю подорож “до джерела”. Своім звичаєм – накупив наших книжок і видавництв, серед яких не забракло ніколи, “Ватри” чи “Загороди”. Мало того, старався ці видавництва розповсюджувати серед наших людей.

Останні примірники “Ватри”, які одержав вже зможений хворобою (не міг вже нормально говорити) – показав рукою на полицку, де вони лежали. – Візьміть, дайте ще комусь. Так, Йому залежало, щоби це трапляло під “наші стріхи”.

У “Ватрі” № 3(30), ст. 22, я з задумою, знайшов список покійних з Його родини – до яких й Він сам долучив.

Любов до свого зашкіпила Йому, його рідна мати – вдова, яка на західніх землях, одна з перших, пренумерувала (офіційно) “Наше слово”.

Зможений хворобою, читав до кінця “Ватру” але на свято лемківської культури – “Ватру’2000” до Ждині вже не зміг цього року поїхати.

Заупокійну Службу Божу відправив греко-католицький парох Глогова, о. Богдан Міщишин. В прощальній проповіді підкреслив Покійного позитивні прикмети, як шанованої людини а особливо до рідного – що може бути прикладом до наслідування для нас.

Він жив нашими справами до кінця свого туземного життя. Таких людей не бачу серед нас багато. Буде нам Його дуже бракувати.

Хай глогівська земля буде Йому пухом, а його душа хай підсуває нам думки, яким Він був вірний. Ми заховаємо про нього пам’ять, поки будемо жити.

Любін, вересень 2000 р.

Михайло Баб’як

Складаємо сердечні співчуття Родині Покійного з приводу втрати блиської особи Євгена Шкірпана

Редакція Ватри

КОМУ ПО СМАКУ STATUS QUO 1944 РОКУ?

Коли на початку 90-х років не вийшов намір антиукраїнських сил приєднати Закарпатську Україну до Чехословаччини, вони швидко переорієнтувалися на її приєднання до Угорщини. Та відверто заявляли про це якось не годиться, бо закарпатське населення має занадто гіркий досвід від перебування під владою Угорщини.

Для реалізації плану „осамостійнення“ Закарпаття на початку 90-х років було створено т. зв. „временное правительство Подкарпатской Руси“, „прем'єр-міністром“ якого проголосив себе професор біології Ужгородського університету Іван Турянчик. Після „сексуальної“ афери, в результаті якої його аспірантка покінчила життя самогубством (написавши про це передсмертний листа), „правительство“ саморозпустилося, однак сили виврати Закарпаття із державних кордонів України не припинилися.

На чолі тих сил інші стоїть т. зв. Республіканська партія Підкарпатської Русі, очолювана Степаном Ачам із Мукачева. Голова цієї партії (без членської бази) в липні минулого року від імені „народу Підкарпатської Русі“ звернувся листом до президента Чеської Республіки Вацлава Гавела з проханням допомогти виврати Закарпаття із складу України і приєднати його до Угорщини, в складі якої воно було до 1944 року.

Ось що він пише чеському президентові (тут і далі наводжу точні цитати, не виправляючи явних помилок): *„Уважаемый пан Президент, народ Подкарпатской Руси просит Вас, что в Правительстве Чехии подняло вопрос в международных институциях: Европарламенте, в ООН, в ОБСЕ и других международных институциях об Подкарпатской Руси, что в природе не существует документа, который бы регламентировал присоединение Подкарпатской Руси к СССР и тем более к Украине... Чехия имеет право односторонне денонсировать Договор Фирлэнга-Молотова и Подкарпатская Русь получает статус КВО 1944 года. Если Подкарпатская Русь не воссоединится с Чехией, то поможет русинскому народу добиться независимости от Украины“.*

Якщо не скажеш! „Status quo 1944 року“ - не більше й не менше, як відновлення кордонів

Угорської гортітвської держави, тобто посування сучасних кордонів Угорщини на території України до Галичини, а на території Східної Словаччини - до Синиї. Цілий Синиєський, Собранецький, Михалівський та інші округи мали б опинитися в рамках Угорщини, де знаходився до 1944 року. „Статус КВО 1944 р.“ того вимагає! Отже, зміна державних кордонів на користь Угорщини - основна вимога Степана Ача, з якою він зовсім не таїться.

Та у своєму листі до президента Гавела самозваний шеф „напервої“ партії їде ще далі. Не скривавши своєї патологічної ненависті до України, він не приховує ні своїх симпатій до колишнього Радянського Союзу з його комуністичним режимом. *„При СССР жилось нам не сладко, однако по сравнению с сегодняшним положением это был рай“.* Ось за яким „раєм“ затужив голова Республіканської партії Підкарпатської Русі! Визволення Закарпаття від німецьких та угорських фашистів він вважає незаконною окупацією „Рутенії“. *„Нас просто завоевали и мы еще находимся на военном положении, так как никакого документа нет“.* Виникає питання: у „воєнному стані“ з ким? З Червоною Армією? Із сучасною Україною? А може, із 663 делегатами Мукачевського з'їзду Народних комітетів, які 26 листопада прийняли Манифест про возз'єднання з Україною?

З листа довідуємось, що це не перша спроба С. Ача і його „партії“ виврати Закарпаття із складу України. Вже у 1990 році він очолював делегацію, яка на Градчанях вручила речинкові президента резолюцію (і на цей раз від імені зсього „русинського народу“), в якій, між іншим, наводилося: *„Народ Подкарпатской Руси хочет воссоединиться с Чехословакией“.* Він нагадує президентові: *„Мы часто приезжали в Прагу и в Чехословацком парламенте уже были „свои“ депутаты, которые поддерживали идею воссоединения (Закарпатской Украины - М. М.)*

с Чехословакией, но вскоре Чехословакия распалась, а Подкарпатская Русь брошена Украине на разрезание“.

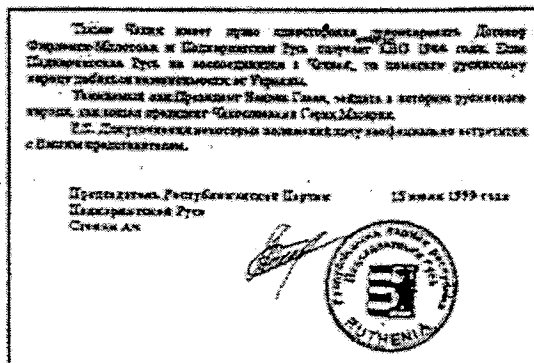
За „визволення“ Закарпаття від України самозваний речник „русинського народу“ обіцяє президентові Чехії вічну славу - тривале місце „в історії русинського народу“.

На листі, крім власноручного підпису С. Ача, є кругла печатка з „державним знаком“ (ведмедем) та текстом: „Республіканська партія республіки Підкарпатська Русь - RUTHENIA“.

„Временное правительство Подкарпатской Руси“ нібито „временно“ припинило свою діяльність, однак „державна“, за яку воно боролось - „живе“! Та кінецька назва її вже не є „Підкарпатська Русь“, ні „Русинія“, а ... „Ruthenia“! Отже, якщо хтось досі вірив заявам самозваних представників „русинського народу“, про їх лояльність до України, то після явше наведеного документа будь-які ілюзії про це розпливаються. Лідери сучасного антиукраїнського руху недвозначно заявляють: не хочемо бути з Україною, а вимагаємо „статус КВО 1944 р.“, тобто „воссоединенія“ „Рутенії“ з Угорщиною, від якої її „незаконно“ було відірвано 1944 року.

Та дивує факт, що органи України толерують це явне посягання на державний суверенітет своєї країни і зміну її кордонів на користь ішої держави. Не надіється, пане Ачу, ніякого „статусу КВО 1944 р.“. Нікої „Ruthenia“ в рамках Угорщини не буде! Та не буде ні „райського“ Радянського Союзу, за яким ви так сумуєте! Колесо історії повернути не можна!

Микола МУШИНКА.

▲ Закінчення листа Степана Ача президентові Чехії Вацлаву Гавелу.

ДИТЯЧА СТОРІНКА

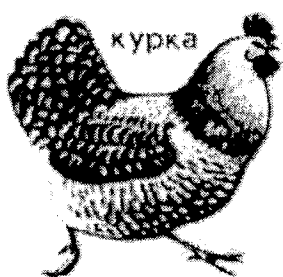

- А хто нас в ранці будити буде? – Спитали тварини.

Тут півень озвався:

- Я рано-вранці буду співати, будити всіх. Ку-ку-ріку-у!

1. Що розповіли тварини?
2. Прочитай назви професій людей, які доглядають тварини;
ветеринар, доярка, телятниця, свинярка, вівчар, конюх, пастух.
3. Подумай і розкажи, яку роботу виконує кожний з них?
Розповідаючи, використовуй слова; лікує, доглядає, доїть, пасе.
4. Прочитай слова, записані зліва і справа. Розкажи, хто який?

теля	:	вперте, вередливе
лоша	:	смирне, боязливе
ягня	:	швидке, розумне
козеня	:	веселе, спритне
порося	:	вперте, рикливе

$$- 6 - \square + 1 = -\square$$

$$+ \quad + \quad + \quad +$$

$$\square + 5 + \square = 8$$

$$+ \quad + \quad + \quad +$$

$$\square + 4 + 1 = \square$$

$$3 - \square + 2 = 4$$

МАТЕМАТИЧНА ХРЕСТІВКА

В порожні квадрати вписати цифри так, щоби повстали правильні розв'язання. За переслани до Редакції, властиві розв'язання чекають книжкові нагороди.

Іван Омелянович Гарбера

ТИЛИЧ

До 1947 року лемки були господарями на своїй землі спокон віків і в наших горах Карпатах. А з чого почалася біда? Коли Наполеон програв війну з Росією, то відпочивав на курорті в Криниці. За Австрії нам кривди не робили. В той час краще було жити як за Польщі, ми мали більші права. Але коли повстала Польща, то нам давали в школі тільки одну годину руської мови і кожен тиждень священник приходив вчити релігію. І більше нічого нашого не було. Але коли в Криниці почали будувати розкішні віли, то депутати з Варшави собі полюбили Криницю. Привезли собі польських співаків, типу Кепура, бо вони лемківських пісень не хотіли чути, а нашим дівчатам дозволяли один раз в рік поспівати на фестивалі русько-лемківських пісень та давали за то тарілку супу та булочки.

Як почали з'їжджатися польські буржуї, то вони дуже полюбили Криницю, мінеральну воду, бо вона не поступиться навіть в Чехах, в Карлових Варах. Але польські пани, коли приїздили до Криниці, то були дуже незадоволені, бо довколо курорту були лемківські хати та лемківська земля. Вони були змушені купувати землю та будувати віли. І завдяки цій землі, що продавали вони (лемки) почали збагачуватися, але польська держава не хотіла з цим змиритися, щоб платити лемкам за землю, то вони придумали лемкам горе. Прийшли польські інженери та зробили збори і сказали, що вони хочуть добре зробити господарям. Пояснили, що будуть робити комасацію. Тоді поляки ще більш посилено почали купувати землю у лемків, але на окраїнах, бо там була найдешевша. Наші люди продавали і не знали, що після комасації полякам виділять землю в найкращих місцях, а лемкам – віддалену на 6-7 км. Я по комасації мусів гнати корови дуже далеко, а поляк пас корови біля моєї хати, на нашій колишній землі. Жену по дорозі худобу, віці та вже смеркається так далеко гнати, а я плачу, бо позбивав по дорозі пальці об каміння.

Мій дідусь був у Теличу солтисом. Під його керівництвом збудували два бетонні мости. Один біля церкви і біля Солтиса Семена Гарбери. Мій батько був 5 років на Австрійській війні та прийшов додому з кулею в плечач. Та не довго він був вдома, поляки робили мобілізацію до легіонів польського війська. Лемківські хлопці повтікали до Словаччини, бо не хотіли воювати проти Галичини, а батько втік до лісу, як дезертир. Бо такий був закон, як зловили дезертира, то розстрілювали на місці. Батько три роки прожив у лісі в бункері. Після трьох років поляки зробили амністію. Батько прийшов додому, але поляки все йому нагадували, що він зрадник і не хотів воювати з українцями на Галичині.

В 1945 році прийшла червона армія, пішла до Берліну, прийшло польське військо і з ним російські комісари. На кожне село по 2-3 комісари. На бубни оголосили, щоб всі лемки виходили на мітинг. Казали, що треба виїжджати до Росії, то є добровільне, але мусове, перші транспорти поїхали вже на осінь. Знову приходять комісари і говорять, що нам буде добре, будемо тримати багато худоби, свиней, овець, а курей можете мати і більше 100 штук, бо зерно вам на подвір'я висиплять. А поляки все те слухали і давай бити і арештовувати, робити облави, щоб ми скоріше поїхали. Бо їм хотілося захопити наші хати, шпихліри. Поле лишилося засіяне. Вони хотіли "двома ложками їсти".

Моя мама була спаралізована, на ноги не встає, батько їхати не хоче, тоді поляки арештували тата, обзивали всякими словами, та забрали разом з священниками (били, морили голодом) Мені було 15 років і мене також ув'язнили та дали до арешту. Зі мною був Кріль з Криниці, бо він скоріше поїхав до Радянського Союзу та приїхав додому з двома чоловіками з Мухначки. Кричав: "За що ви мене б'єте, я маю 16 років". З тюрми ведуть на міліцію і

там знову б'ють. Мені сказали дивитися на стіну, а з лівої сторони було вікно (хата була жидівська, а цю дорогу називали підмурок) і я бачу поляк Кавка мою корову веде, та ще й дійницю взяв. Били мене: Цювкевич, Риба і ще якийсь Мазур. Мене відпустили з міліції додому і батька також вже на третій день відпустили з арешту. Батько прийшов, поцілував всіх і каже: "Мусимо їхати, бо нас поляки доб'ють. Їхали цілий місяць, бо що під'їдемо 100 км – стоїть поїзд, мусимо пропустити транспорт з токарними станками, машинами, це все возили з Німеччини до Союзу. На дворі мороз, грудень, а ми їхали у вагонах для товару, на вагоні залізо, мороз. Дуже багато людей не доїхало. Ми приїхали до Станіслава, а з Станіслава до Тисьменнеці, приїхали на св. Миколая. Поселили нас у маленьку квартиру, бо в другій хаті жила совітка. Ввечері приїхали місцеві люди, дали вечерю та соломи, щоб постелити на підлогу. Наші документи були евакуаційні. Вночі хтось стукає в двері і по польськи кричить: "Ви бандери, вивеземо вас всіх до Сибіру" Через два дні я з батьком пішов до сільради, вимагати, щоб нам дали польську хату, чому ми маємо жити в українській хаті. Голова сільради був поляк і тільки насміювався з нас. Голова міста теж – поляк. Стрібки з карабінами - польські, ходять по місті, це; Длуговські, Збишко, Сапа Юзьо, Гжебенівські. У НКВД поляки, бо українці не хотіли москалям помагати, бити батька. За їх влади розібрали польський та вірменський костели. Поляки повалили костели під керівництвом польського голови Турчака. Бандерівці костели не валили. Поляків ніхто не виганяв, вони не хотіли їхати додому, бо в Польщі знали, що вони повалили костели і казали, що їх вб'ють, а декотрі хати попродали, набрали повні кишені грошей і виїхали.

Через 20 років я поїхав до свого села Тилича на Лемківщину, бо маю там родину. Батька брат мав дружину польку, а моєї мами брат мав жінку руську, то їх не вивозили. Покоління передавало історію Тилича. В селі була невелика церква, лемки не поміщалися, потрібно було будувати більшу церкву, але поляки не дозволяли, казали щоб будувати великий костел, щоб лемки переходили на римо-католиків, а лемки не хотіли і почали собі будувати другу церкву. За тою церквою був ліс і люди то на плечах, то волами носили дерево для будовання церкви, але що принесуть, то поляки розкидають. Мій родич Гарбера був на той час великим військовим полководцем. Він дуже добре володів шаблею. Коли він почув, що тут така ворожнеча, то приїхав з Кракова розсудити. Поліція зробила дві шеренги з шаблями в руках, а по середині двох шеренг мій родич на білому коні з шаблею мав пробігти. Такий був договір, що як він проскочить і не вб'ють його, то може будувати. Так він пролетів дві шеренги з шаблею та відбився і не вбили його, але він захотів ще один раз проскочити і йому поляки відтяли вухо, але не вбили. То церкву можна було будувати. І на його честь лемки намалювали військового полководця Гарберу (на портреті він був без вуха) та помістили в церкві на правій боці. Мій батько не раз показував та розказував, що то наш родич.

Через 25 років я знову приїхав до свого Тилича на Лемківщину. Я попросив ксьондза, щоб відкрив мені церкву, хотів помолитися і також подивитися. Церкву мені відкрили, але портрета я вже не бачив і куди вони його поділи я не довідався? Під церквою є поставлений пам'ятник 950 ліття Хрещення Русі, мені казали, що цю пам'ятку хотіли знищити, але тодішній польський ксьондз їм не дозволив, то вони на ньому помстилися й вигнали його. Я читав "Наше слово", то дізнався, що з церкви зробили костел, а за полководця нічого не писали і також нічого не відомо мені.

Іван Гарбера

Теодор Кузяк

НАШИ ІМПРЕЗИ

Дост давно, бо 26-27 мая т.р. одбилася в Креници імпреза під назвом **“І. Медженародне бенале лемківской – русинской культури, Крениця’2000”**

Бив ем там, барз ся мі подабали виступи ансамблів, особливо зо Словації. Люблю послухати доброго сьбіву, музики і посмотрити на виступи танцювальних колективів бо лем тото мя інтересуе. На сесії, котра ся там одбувала ем не бив, бо мене не інтересуе, тота їх демагогічна ідеологія. На тій імпрезі неподільно рядили, головний редактор “Бесіди” П. Мурянка-Трохановский, но й доктор (або, як повідат Когут професор) Олена Дуць-Файфер. А што написала „Gazeta Krakowska” (15-16.07.2000); „(...) Pani doktor, podobnie jak inni osoby z tej sali nie wybiera się na Łemkowską Watrę do Zdyni, gdyż nie odpowiadają im flagi ukraińskie i książki o herosach UPA. Ten odłam Łemków, którego elita zebrała się w krynickiej „Krystynce” ma swoją Watrę koło Legnicy”.

Потім 17-18 червця бив **Фестиваль русинів – українців в Свиднику**, тіж ем бив на нїм, але зо “стоваришакиів” і “обродовців” не било там никого, бо то для них тrefне і пахне Україном.

Пізнійше била зас інша імпреза в Зиндранові, під назвом **“Од Русаль до Яна”**, то тіж ем бив. Но бо я люблю імпрези. Лем там погода не дописала, дощ і град бив, але люди кус било, виступи тіж ся могли подабати. Тоту імпрезу організуе (як пишеся) Рада музею в Зиндранові. Може лем організуе, бо як видно, то юж од пару років, тіж неподільно рядят стоваришаки, а котри? Но, то хтоби інший, як не Олена (зрештом доктор) і редактор П.Мурянка. Тих двоє люди, чоґоси ся на мене барз завзяли, нпр. Описав мя П.М. в свої Бесіди, який то я вредний тип, но й помістив мою карикатуру. Лем, же з том карикатуром то му нияк не повелося, бо тот артиста, што ей рисував (тоту карикатуру), то так гарді ей зробив, же я далеко британський, як на тим рисунку, но бо на нїм ем барз красні вишов. Але даю слово, же я того артисту неперекупив (зрештом не знам го). А пані О. Дуць-Файфер зас в інший спосіб мі допекала. В Креници бесідував ем з єдним паном, а як то виділа п. Олена, то підшла і повіла “пшепрашам”, но і забрала мого співбесідника, так якби то била ей власніст. На другий ден бесідував ем зас з єдним знакомим зо Словації, а не виділи зме ся купу років, но тота сама пані, зас поступила, як й перше (по докторски). Підшла взяла того знаємого попід руку і повела деси преч. А на “Русаль” в Зиндранові бесідував ем з єдним малярїом, тіж надишла п. доктор і гавкла на мя, жебим втих, бо она тепер, ту має інтервю (тфу –українізм) вивяд, з яким редактор, якби не било місця де інде? Аж ту мусіла зайти, жеби Кузякови доґристи. Але раджу вам, пані докторко уважати, бо я не такий аж глупий, на якого виглядам. Бо як ви хцете бити косом, то я тіж потрафлю бити каменіом і то дост твердим. Ага, будучи на “Русаль” в Зиндранові, купив-ем си найнившу “Загороду”, де між іншима ест статя, такого єдного “велького” писателя, котрий написав пару книжок, лем ништо їх читати не хце (но бо сут глупийо написани). Но і тот “клясик” пише в ті Гочові “Загороді” в своїм “артикуле” п.н. “Нови Книжки”, а підписався ініціалами – Я.З. Того пана, юж два рази описала п. Ю. Санюца, котра од давна знає який з нього бив і ест “пташок”. Удає великого лемка, але нїм не ест, бо як мі повідали фльоринчане, його корені походят з польского роду. То й з того поводу не навидит і воюе зо вшитким, што лем би “заїзджало” українским. Но, тото хибаль за дармо не робит. Але вертам до річи: Пише, же “Наши лемківски – лемківалія” (што то за зьвір?) збогатилися о 4 нови книжки, а то; “Gramatyka języka łemkowskiego”, автором того “великого діла” сут; др габ. Генрік Фонтаньскі і наша нестружена (перероблена з вчительки українской мови на ідолога Стоваришиня) п. Мирослава Хомяк. То, може би тот штучний лемко, з той “граматики” дашто навчив свою цуречку, бо як знам, то бесідуе “по-матерінски”, значит по-польски.

Я.З. пише: “Купуйте, - бо то білий крук” (хібаль такий сам, як його книжка). Я того “крука” видів, але не бив барз білий.

О книжці Семана Мадзеляна “Смак долі” пише, же написана по-лемківски, а він думав, же Семан потрафит писати лем по-українски й ся му здавало, же Семанови ближша галицька земля. Тай знайте ви вшитки, же Семан, так по-лемківски, як і по-українски, пише барз добрі і ви йому не дроівнате. А чом Я.З. жадну книжку не написав по-лемківски, лем вшитки по-польски? Відомо! ... Так, пильный си “граматики” і своїх шматлавих книжок, а я в імені свого приятеля Семана Мадзеляна, категорічно бесідую, одчепся од його “Смаку долі”!, бо то книжка не для підляків, а і од мого шматлавця “Давно то били часи” - тіж одчепся! А Лемківщина (окілько я знам географію, то хібаль тіж знаходиться в Галичині, а може Галичина в Лемківщині)?

Як юж ем гварив, бив я в тим році на кількох наших імпрезах: в Крениці на тим “Бенале”, в Зиндранові на “Русаль-Яні”, на фестивалю в Свиднику, на “Ватрі” в Ждині, но і на святі “Над Ославою”.

До Сопоту на Фестиваль ем ся не вибрав, бо барз далеко і дорого, зрештом юж я застарій, на таки далеки подорожи. Показували Сопоткій фестиваль в телевизії і широко описували в “Нашим слові”, лем же так в телевизії, як і в газеті, цілий час било о ансамблі ім. Вірського. Вшитки знаме, же то добрий ансамбль, але не лем він єден виступав в Сопоті, Треба било показати і інши колективи, а не лем цілий час єден, аж до знуджия.

Не поїхав ем і до Михалова, бо тіж неблизко, але не лем о то ходило, (тамта ватра тіж ся мі подабат) лем, же як я там бив остатньо, то так мя стоваришаки “красні” привитали, же ся мі одохтіло той ватри.

Ватра в Ждині мимо дощу бива в тим році удана, Організаційно тіж далеко ліпша як гвони. Гарді тіж організаторе поступили, запрошуючи активістив з інших організацій, навет тих, што сут ворожо наставлени, так до ждиньской ватри, як і ей організаторів. Они запрсили ведучого СЛ, не лем як шефа але і як чловека. Но а як ся тот пан “одвдячив”? В бесіди з редактором TV повів, же ватра в Ждині нич не вартат, бо лем в Михалові ест найліпша. А я би вам пане “ведучи” повів, же, “як коня куют, то най жаба ногу не підставлят”. Повідав мі єден з членів ГЗ СЛ (з Любіня), же знає який ест А. Копча, але аж такой глупоти ся по нїм не сподівав.

Так по правді, то найліпше подабалася мі імпреза **“Свято над Ославою” в Мокрим**, бо била перекрасно зорганізувана. Хоц то імпреза більше камеральна, але люди било гарді. Художних колективів било дост дуже; з України, Словаччини та кілька місцевих з Польщи. Зо сторони організаторів видно било велику дбайливість о присутних – глядачів. Крім того било й то добре, же там не продавалося жадного алькоґолю (навет пива). Жадни пиячка ся там не плянтали. Хвала Вам Мокряне й Спасибі.

Семен Возняк

ХТО МИ!

Хто ми на цій землі?
 Всі кажуть, що ми гості,
 Та чом не на “столі”
 Лишаєм мертві кості?
 Та хто ж тоді ми тут
 Зійшлись для симбіозу?
 Й чи маємо мету? ...
 Ми світу – хліб і розум.
 Випалює нас світ
 Не тільки на хлібини,
 Та хто ж ми є – скажіть!

Листи до Редакції

Шановний Приятель Редактор Петро !

В першій мірі повідомляю Вас, що кварталник "ВАТРУ" число 3(30) я одержав, за що Вам засилаю широко-сердечну подяку. Живу надією, що Ви з часом поборете усі свої клопоти і труднощі.

Квартальник "Ватра" є дуже дорогоцінний журнал і Ваша праця, це праця для рідної Лемківщини, частини України. Дуже співчуваю, що В. Шлянті помер батько. Добрі і розумні люди заскоро відходять у вічність, але що зробити, таке є наше призначення....

Остаюсь з пошаною до Вас.

Ванкувер, 10.08.2000 р. Василь Орисик

***

(....) Дуже цікавий є Ваш журнал "ВАТРА". Я собі представляю скільки Вам приходиться працювати над його випуском, але це велика справа, бо ми ще живемо і будемо .....

Львів, 12.08.2000 р. Ваш краян – Мирон Закопець

***

РЕДКОЛЕГІЯ "ВАТРИ" !

Дякую Вам за журнал, змістовий,
За такий повчальний, барвовомний!
Знов приніс мені він Лемківщину...
І веселить душу в кожному днину.
Радо так співаю все, що в ньому.
Бо потрібне духові живому.
Вчить людину світ приймати,
І братерство поважати.
Бо без нього в жодній країні,
В майбуття не можна йти людині.
Тож спасибі за журнал ясенський -
Часу відбиток нам дорогенький !

Зичу Вам душевного помолодіння
Радості, здоров'я й процвітання !
З повагою - Іван Головач

ЛЕМКІВСКА ХРОНІКА

8.06.2000. Ансамбль пісні і танцю "Кичера" виступив з концертом в Будапешті (Угорщина), а потім поїхав до Руского Крестура аби взяти участь в фестивалю "Червена Ружа".

9.06.2000. В музею "Никифора" в Криниці виступили гудачи з ансамблєю "Лемковина" з Білянки в часі промоції альбому з малюнками Никифора Дровняка.

10-11.06.00. В Гутисках на Тернопільщині зорганізовано "Лемківську Ватру", як центральне свято товариства "Лемківщина" в Україні, котре очолювали голови Обласних відділень; Александр Венгринович (Тернопіль), Володимир Ропецький (Львів) і Степан Криницький (Івано-Франківськ).

18.06.2000. "Наше слово" помістило статтю "Руйнують Лемківщину" а 16.07. "Торг лемківським майном", автор п. редактор Анастазії Кравчук. В статтях описується лемківські проблеми, яки творят декотри незичливи нам урядники в Польщі.

12.07.2000. В грекокатолицькій церкві св. апостолів Петра і Павла в Криниці одправлено празнични Богослуженя, яки очолював асп. Митрополит Іван Мартиняк з участю отців митратів; Стефана Дзюбини. Івана Піпки і Михайла Фецюха та священників з Польщі і Словаччини.

По одправі в церкві криничане запросили вшитких на гостину, до пам'ятковий давной плебанії. По обіді в театральні салі криницькой П'яльні мінеральної води, одбився виступ художнього колективу з Зиндранови і Полян під керивництвом о. Ю. Кравецького.

12.07.2000. На горі Явір в Висові святковий Богослуженя очолював православний асп. Адам з отцями наоколичних місцевости. Брала в них участь паломники з різних місцевости

20.07.2000. В Ждині проведено засідання Президії Світової федерації українських лемківських об'єднань.

21-23.07.2000. В Ждині організовано XVIII. "Лемківську Ватру'2000" під патронатом президентів Польщі – Александра Квасневського і України – Леоніда Кучми. Взяли в ній участь; представник президента РП – Марек Дукачевські, амбасадор України в Польщі – Дмитро Павличко, генеральний консуль України в Кракові – Зеновій Куравський, послы сейму РП; Мирослав Чех, Маріян Цицонь і Казімеж Сас, Малопольській віцевоєвода – Тадеуш Пархоньські, Горлицькій староста – Анджей Вельц, голова Повітової ради – Мечислав Пшибильські, війти гмін; Юзеф Радзік (Устя), Ян Мораньда (Ропа).

Біла пам'ятника частина учасників посвячення пам'ятника на цвинтарі в Чертіжнім 24.07.2000 р. З права о. Іван Ключник, з ліва о. Павло Менделюк зі Львова.

На святі “Лемківська Ватра ’2000” били тіж учасники, котри попереднього дня обрадували в засіданю Президії СФУЛО в Ждині.

24.07.2000. В неіснуючим селі Чертіжне на цмунтері, поставлений пам’ятник з гранітовом таблицьом, на котрій написано, же похованих є там 541 чертіжнян, - посвятили, одправили Службу Богу і Панахиду отці; Павло Менделюк зі Львова і Іван Ключник з Міжріча. В тій події брали участ представники колишніх мешканців Чертіжного і вірни з поблизких парафій.

4-5.08.2000. В Михалові одбилася “ХХ. Лемаївська Ватра”, котру називають ватром на чужині.

5-6.08.2000. В Мокрим проходило ІХ. Свято культури “Над Ославою”, яке організують щороку ансамбль пісні і танцю “Ославяни” і гурток ОУП в Мокрим. В художні програми виступили ансамблі з України, Польщи і Словаччини.

5-6.08.2000. В Торонті на Лемківській оселі одбилася ХV. Лемківська Ватра, яку розпалив Семан Мадзелян, родом з Бінчаровой, автор “Смаку долі”.

8.08.2000. В Кракові представники ОЛ; Штефан Гладик – з-к голови ГУ ОЛ, Анна Дубец – секретар ГУ ОЛ і Василь Шлянта – член ГУ ОЛ іщи раз обговорювали з віцевоєводом Єжим Майштовичом справу нищення давних лемківських цмунтерів і збудуваня розобраной каплички в Ганчові.

23.08.2000. В Повітовим старостві в Горлицях одбилося спітканя представників тереновой самоуправи і представників лемківських організацій. Взяли в ній участ; Анджей Вельц (староста), Станіслав Шура (віцестароста), Міечислав Пшибильські (голова Повітової ради), Юзеф Абрам (бургомістр Горлиц). Війти гмін; Зофія Маштафіяк (Горлиці), Пйотр Зелінські (Сенкова), Юзеф Радзік (Устя), Ян Мораньда (Ропа), а з лемківской сторони; Александер Маслей (голова ОЛ), Штефан Гладик (з-к голови ОЛ), Василь Шлянта (член ГУ ОЛ), Петро Трохановський і Олена Дуць-Файфер (СЛ і СРБ), Павло Стефанівський (ГКЛ “Господар”).

Стричу скликав староста А. Вельц, з причини написаня Станіславом Скшипком з Кракова провокаційного писма до маршалка Сейму РП Мацея Плажиньского – о антипольским виступі керівника музичной капелі з Калуша в часі “Лемківской Ватри ’2000” в Ждині. Організатори “Ватри” пояснили справу, же з запису програму “ВАТРИ” не било жадних антипольских виповіди. Прикро повісти але представники Товаришиня лемків били цензорами ХУІІІ Лемківской Ватри” котрой не організувал і на котрий не били.

24.08.2000. Зеновій Куравський - генеральний консуль України в Кракові запросив керівництво ОЛ на урочисте святкуваня дев’ятой річниці незалежности України, в яких брали участ; Александер Маслей, Анна Дубец і Василь Шлянта.

27.08.2000. В Білянці посвячено камінний трираменний хрест, пам’ятник 2000 ліття християнства. Фундатори того пам’ятника, Христина і проф. Володимир Мокрий, поставили його на власний ділянці біля своєю хижі, збудуваной іщи перед війном, на горбі під лісом, од сторони села Рихвалд (по виселеню лемків, названим урядово – “Овчари”).

Пам’ятник посвячували; о. Василь Стойка - місцевий грекокатолицький парох, о. Петро Гутко – горлицький грекокатолицький парох, о. Василь Корендій зі Зборова (Україна), кс. Стефан Табор - римокатолицький парох з Шимбарку і його сотрудник- кс. Мірослав Трагаж. Запрошений о. Андрій Квока – місцевий православний парох не приїхав на тоту урочисту подію, в якій брали участ; представники ГУ ОЛ; Александер Маслей, Штефан Гладик, Василь Шлянта, Петро

Шафран і Юлія Дошна, запрошені гості і вірни трьох конфесій. Били привитаня, промови, подяки і сердечна гостина, яку приготували господарє. Дякуєме за все а найвеце за пам’ятку 2000 літя християнства. Спаси Боже!

30.08.2000. В Варшаві, Міністерстві культури Александер Маслей – голова ОЛ, узгідняв розчисліня фінансовє “Лемківской Ватри в Ждині.

28.08-2.09.2000. В Лігниці прохдив фольклорний фестиваль “Європа без кордонів”, якого директором є Юрий Старинский – керивник ансамблю пісні і танцю “Кичера”.

2.09.2000. На ватряним полі в Ждині закінчено ставляня метальовой конструкторі сцени.

1-3.09.2000. В Криниці прохдив Х. Економічний форум “Польща – Схід, в яким брали участ 75 особова делегація України, очолована премер-міністром Віктором Юуценко, котрого визнано – чоловіком року Середньо-східной Європи. На закінченя форуму, частина українской делегації; Микола Жулинський – з-к премерміністра, Іван Драч – депутат ВР України, Володимир Черкеш – з-к міністра Уряду України, У. Держко – з-к Львівского воеводи, Дмитро Павличко – амбасадор України в Польщи, Зеновій Куравський – генеральни консуль України в Кракові, захотіла відвідати Горлицчину. В горлицьким ратуші гостей приймували; Юзеф Абрам – бургомістр міста, Маріян Януш – голова Міської ради, Ян Каліцкі – віце бургомістр, Анджей Вельц – староста горлицького повіту.

ОЛ і господарє з Горлиц запросили, нештоденних гостей в терен, де проживають лемки – українці. В Устю їх привитали; Мечислав Мисльвіец – голова Ради гміни Устя Горлицке і Дмитро Ридзанич – з-к вїта. Делегацію супроводжало керивництво ОЛ; Александер Маслей, Штефан Гладик і Василь Шлянта.

При памятнику поета Богдана Ігора Антонича представники України поклали квіти а в Устю вшитки зашли до грекокатолицькой церкви, в котрій кінчилася Служба Божа, тому мали змогу ей оглянути. Там їх привитано і заспівано Многая літа а після виходу з церкви, зустрилися лем на хвилину з вірнима, бо заплануваний час побиту делегації кінчився і треба било їхати до Кракова.

5.09.2000. В Варшаві Штефан Гладик брав участ в черговим засіданю Сеймовой комісії до справ реприватизації.

11.09.2000. В висівській церкви виступив з концертом релігійних пісень Єпархіяльний православний хор, під керивництвом Маріянни Ярої з Сянока.

13.09.2000. В Кункові і в Устю Горлицькім голова Сеймовой комісії народних і етнічних меншин Яцек Куронь спіткався з говом ОЛ Александром Маслейом і Штефаном Гладиком. Омовлено актуальни проблеми лемків на рідних землях.

26.09.2000 В Новим Санчи пребивали представники Урядів Хмельницькой і Вінницькой областей України. Їх супроводжав Генеральний консуль України в Кракові Зеновій Куравський. Вони запозналися з діючими реформами в Польщи й системом самоврядних управ.

26-28.09.2000. На Лемківщині пребивала Сеймова комісія до справ народних меншин. В вівторок спіткалася она з представниками ОЛ в Устю, в середу в Криниці й Горлицях а в четвер на Дуклянщині.

6.10.2000 В Варшаві голова ОЛ Александер Маслей спіткався з представником речника громадянских прав Томашом Гелертом. Обговорено справу лемківських цмунтерів і охорону пам’яток лемківской культури.

„Графіка Василя Мадзеляна” - „Баба роблять масло”

Видає: Zarząd Główny Zjednoczenia Łemków w Polsce, ul. Broniewskiego 9/7, 38-300 Gorlice

Редагує Колегія: Петро Шафран п.о. головного редактора, Василь Шлянта, Богуслав Салей, Стефан Гладик, Алксандер Маслей.

Ломка, технічне оформлення: Agencja Copy Centre, ul. Legionów 3, 38-300 Gorlice, tel. 0-18 353-78-77.

Prenumerata na kraj i zagranicę przyjmuje Piotr Szafran, Hańczowa 8, 38-316 Wysowa, woj. Małopolskie, tel. (0-18) 3532145

Redakcja zastrzega sobie prawo skrótów oraz zmian tytułów nadesłanych tekstów. Redakcja nie odpowiada za treść materiałów pozaredakcyjnych, nie gwarantuje zgodnych z prawdą z poglądami redakcji